

Două Poeme

de IOVAN DUCICI

IUBIRE PREISTORICĂ

Pe un platou de piatră deasupra prăpastiei, pe spi-narea unui munte, erau înălțuți într-o luptă groaznică omul preistoric și gorila. La fel de cruzi și de puternici, se fărâmau în îmbrășișarea aceea disperată, în care unul din doi trebuia să moară.

Aceasta se întâmplase din cauza femeii omului, care stătea pe stâncă lângă ei, cu o floare însângeraată în gură și privea pe soțul gelos în război. Mută, acoperită de păr și urât, își ținea privirea asupra luptătorilor disperate, plină de o mulțumire inconștientă.

Undeva, departe, se auzi un murmur: poate murmurul mării verzi, sau murmurul turmei de mamuți dintr-o pădure oarecare. Cerul era plin de lumină, de patimă și de dorinți, ca și cum din el ar fi căzut o ploaie azurie, abia de auzită.

Și când luptătorii însângerați și neputincioși, făcându-și ultimul efort fără nădejde, se prăbușiră amândoi în prăpastie, căderea lor nu se auzi, atât de fără de sfârșit era prăpastia. Femeia, cu floarea însângeraată în gura ei urâtă, zâmbi încet cu un zâmbet dușos.

Aceasta a fost primul ei zâmbet și poate în același timp primul zâmbet al unei Ophelia.

O DUPĂ AMIAZA ÎN MADRID

La Varlos-Bahos, cafenea în mahalaua din Madrid, lângă vechiul pod ce duce la Toledo. La o masă în fața mea stă bătrânul toreador Fernando. Prin fereastră văd trecând pe stradă pe Alfonso, cerșetorul fără mână dreaptă și fără ochiul stâng. Pe perete atârnă portretul generalului Sagasta, care are pe suflet o sută de omoruri, o mie de furturi și o mânăstire arsă. Într'un colț stă amarât fostul negustor Sances, artistul Galarso, pompierul Maniho, certându-se în jurul luptei în care a pierit în coarnele taurului, neînvingul Benevento.

De după ușa cafenelei își strecoară privirea bătrâna prostituată Concita, cu o floare în dinți; iar prin cealaltă fereastră privește pe furis un călugăr benedictin. La o masă Mihelge Cantino povestește despre lubirile lui: — Pe Anheita am avut-o, când i-am dăruit ghitară; pe Carmencha când i-am dat șalul roșu din Maniha; și pe Izabela când i-am îngăduit să-mi treacă prin carne cuțitul cu două tășuri înroșit în foc; iar pe Ramona când i-am dăruit cartea de rugăciuni...

Trad. de B. PISAROV

Despre scriere și stilou

de VASILE BANCIJA

Se știe, în general, ce mult întregul ei. Ideile notate, se scrie, au ceva defunct, din valul viu, creator, al su- fletului și, în orice caz nu, stiloul sunt printre acestea. Un gânditor oriental a zis că ar fi destul să se înalțare roata din civilizația occiden- tului, pentru ca aceasta să se schimbe cu desăvârșire — și credea el, în bine, din punct de vedere spiritual. La rândul ei scrierea, dacă a adus foloase imense, dar tot ea a produs neajunsuri pe de o parte unci funcțiuni a su- fletului omenes, pe de altă parte ființei omenești în an- samblu. Funcția este memo- ria. Odobesc un vorbit odată frumos, utilizând pe Platon, despre legătura dintre scrie- re și memorie. Astăzi s'a a- juns că dacă iei erudițiilor fi- sele, și filologilor dicționarele riști să-i desființezi. Așa cum, în aritmetică obișnuin- ța calcului scris a distrus în mare parte calculul mintal — toți pedagogii știu ce în- seamnă aceasta — memoria pe bază de sortiere adistruș mult din memoria vie. Dar mai grav este ceea ce rezultă pentru ființa omenească în

(Urmare în pag. ultimă)



Teodorescu Sion:

Compoziție

NOUL ADAM

Literatură constatativă și rezolvativă

de IONEL TEODOREANU

Și criticii și scriitorii și editorii au observat de o vreme — indif-ferent cum și în ce măsură recu- nosc, notifică și comentează acest fenomen, — un declin al succesu- lui romanului românesc. Un sin- gur roman — mi se pare — a in- trerupt c'un salt — trecător — destinații liniei scobitoare: roma- nul ciclic al lui Stere, mai cu seamă primele volume, datorită într-o mare măsură surprizei și exotismului adus de el, precum și personalității politice a autorului lui. În tot cazul, acest succes a fost un accident festiv, nesemnifi- cativ pentru generalitatea reco- lectei de roman. Incolo, (tirajele scad — în realitatea intimă, — edițiile se rarifică, iar publicul cetitor nu mai zmulge romanul de curând apărut al cutărui roma- nancier băștină, acordându-i aprioric o încredere pasionată, ci abea îl descoperă — și numai dacă-i bine așezat în raftul libră- riei, — îl cercetează circumspect și mefient — cum face țărânul la iarmaroc cu vita pe care-o cum- pără, — se uită chiorși la preț — punându-l în cumpănă cu prețul unui lucruri mai direct utile, — și de cele mai multe ori îl lasă acolo, repudiat, după ce și-a imprin- mat amprentele digitale pe co- perța nonă. Iar eroii ultimelor roma- ne românești își limitează viața cel mult la circulațiunea literară. Rămân, cu alte cuvinte, închiși în cartea care i-a adus pe lume, și în amintirea izolată de viața reală a celui care i-a întâlnit prin lectură în cartea respectivă; dar din carte nu mai evadează ducân- du-se în viața de toate zilele a oamenilor reali, influențându-le-o, lămurindu-le-o, determinându-le-o chiar în actele ei cardinale, așa cum s'a întâmplat cu un Wer- ther — care, deși ficțiune, a pro- vocat mai multe sinucideri decât o femeie fatală, — cu o doamnă Bovary, cu un Oblomov, cu un Bazarov, cu o Anna Karenina, cu un Julien Sorel, cu un Rascol- nicov, etc...

Romanul românesc devine din ce în ce mai ineficient ca forță socială; iar ca distracție, din ce în ce mai puțin căutat. Ce s'a întâmplat? E vinovat publicul? publicul năruit să-și găsească de-a gata, mură'n gură, agrementul zilnic — ca o altă ver- siune a aperițivului — la cine- matograf, radio, în magazinul ilustrat sau la spectacolul sportiv; publicul desvătăț de răbdarea lungilor lecturi și în literatură și în dragoste prin ademenirea din ce în ce mai perfecționată la vi- țele plăcerilor care exclud idli- zismul și cu femeia și cu cartea? Nu cred că vinovatul e publi- cular, cu toate că și scriitorii și teatrele îl acuză, de câte ori car- tea nu se vinde și săliile sunt goale. Căci să nu uităm că același public a fost generos până la răsfăț cu primele romane roma- nești apărute curând după răboi. Pe-atunci, romanul românesc era „ococuit”, făcea primii pași pe covor, și publicul îl primea cu brațele deschise, gândindu-se cu orgoliu patriotic la viitorul lui. Dar viitorul lui de-atunci, iată-l acum, devenit prezent sub ochii noștri, verificabil. Cocuța tot cocuță a rămas, dar publicul dorește altăceva, o maturitate pe care ro- manul românesc i-a fâgăduit-o, fără să se fie încă de cuvânt.

Să ne înțelegem. Nu se scrie astăzi mai prost decât ieri. Dimpo- trivă, standardul colectiv al crea- țiunii literare s'a ameliorat. Sunt astăzi douăzeci de scriitori — să zicem — dacă nu chiar și mai mulți — să sperăm — care scriu tot atât de corect și îndemânatec ca cei câțiva privilegiți de mai ieri. Numai că cei câțiva de ieri erau o surpriză măgulitoare, și o investire de speranță; pe când cei mulțisori de astăzi vin cu ponosul unui accent de desamăgire, întâl- nind un saț și o blazare. Avem o literatură bună — vrednică pe unele pagini de nota zecă, — dar mi se pare că n'avam o literatură mare care să depă- șească prețuirea școlară cu note de repelență, corțiență, promo- vare și premii. Suntem încă în faza literaturii

constatative. Dela Caragiale — vedeți, întrebuițez un superlativ consacrat — și până la creatorii contemporani, literatura românească a făcut — cu luciditate, iro- nie, sarcasm, amărăciune, revoltă și anatamă, — o contabilitate strânsă a aspectelor individuale și colective ale societății roma- nești. Toată literatura epică de până acum, e un proces-verbal redactat uneori lapidar și inciziv — Caragiale, — alții tumultos și nu nădud — Cezar Petrescu, — alții masiv și aspru — Rebreanu, — alții nebulos, pasionat și posomorit — Gib. Mihăescu, — alții delicat și melancolic — Brătescu-Voinești, — alții doi- nit și buclumant — marele Sado- veanu, — al oamenilor și întâm- plărilor, al faptelor, evenimentelor și stărilor realității istorice, sociale, politice și psihologice. Ne putem mândri cu efortul de-a ne defini și cu eminența variată a rezultatelor acestei literaturii con- statative; din ea știm ce-am fost și ce suntem în suprafețele noastre.

(Urmare în pag. 4-a)

Tipologie literară

Tipare de oameni

de VLADIMIR STREINU

II. Iubirea bărbătească pentru femeie se deosebește rare- ori de iubirea de sine. În jurul celor trei drame ale amo- rului propriu (Rouge et Noir, Suflete Tari și Dona Albă), s'ar putea grupa întreg ciclul erotic, narativ și reprezen- tabil, de literatură. N'am întâmpina opuneri decât de la marile înamorate de felul Didonei, în orice caz — din partea sufletelor de femei, bărbații cunoscând erotismul pur în foarte scurte intervale, câteodată numai în meca- nica expresă a instinctului. Dar acest tablou, oricât de interesant ar fi, ne scoate din preocuparea noastră de a schița câteva tipare omenești.

Recunoscând dar, în Julien Sorel, Andrei Pietraru și Mihail Aspru, amorul de sine care se exprimă prin amor, ne amintim că tustrei pun dărzenia patetică în voința de a atinge o anumite poziție morală și socială: este tiparu- lor comun, indiferent dacă Aspru are scopuri erotomane, dacă literatura urmărește situația morală, iar Sorel — pe aceea socială.

Cu mult sub lumea acestora de intelectuali, regăsim aceeași mișcare și voință de ascensiune.

Literatura noastră în special cunoaște ce a putut rezulta din turnarea unei conștiințe necultivate în același tipar. Spunem „în special”, de oarece societatea românească abia de câțiva timp, ca fapt de evoluție în sensul complicității, și-a format intelectualii de modestă origine, cum sunt Sorel, Pietraru și Aspru. Până spre începutul veacului în care trăim, la noi a fost patria vechililor și arendașilor, a- dică a dărzeniei pusă în serviciul ascensiunii materiale, chiar și sociale, dar numai intrucat poziția în societate este o răsfrângere a stării economice.

Tânase Scatiu așa dar a reprezentat până mai deunăzi tiparul dărzeniei noastre. Prin organizare încetată, prin muncă metodică, prin tenacitatea dorinței de avere, prin lipsa de scrupul și prin îndrăzneală, el se impune până la învudre unei vechi familii de boeri, apucată pe panta de- căderii materiale. Omul-căpușă, care se umflă pe măsură ce victima sleiește de puteri, este Tânase Scatiu.

Rapacitatea îi aduce buna stare; cămătărisniul — moșia Conului Dinu, pe care logofeșe; iar murdara bogăție îi aduce atât pe fata boerului ca nevastă cât și mandatul de deputat. Destinul omului necultivat, dar inteligent, in- drăzneț, neoprit de piedici morale, rapace și mai ales dărz, s'a împlinit.

Această figură am mai văzut-o undeva; și nu printre semenii culti care au apărut la noi mult mai târziu. Am mai întâlnit-o chiar în sfera ei de incultură: este Dinu Păturică, pe care Filimon îl pune să reprezinte în veacul trecut cu „clocotii condeului”. Așa numește scriitorul pe cei care dobândesc stare printr-o contabilitate necinstită pe lângă oamenii avuți.

Sub Vodă Caragea — ciubucciu la Postelnicul fanariot Andronache Tuzluc, iar sub Ipsilant — arhon stolnic și mare ispravnic peste două județe, Păturică exprimă, cu mult mai puternic relief decât Scatiu, ambiția imorală. El spurcă tot ce întâlnește, macină în socoteli violente avuția ce i se dă în pază, întreține viciele stăpânului până îl isto- vește, îi fură banii și amanta, se ridică ajutat de infamia caracterului până pe lângă domnie, trădează cauza natio- nală.

(Urmare în pag. ultimă)

Comoara

Imparatului Radovan

Astfel se intitulează im- punătoarea operă poetică a d-lui Iovan Ducici, mem- bru al Academiei Iugoslave și ministrul Iugoslavie la București, operă ce se află sub tipar la editura „Uni- versul” și va împodobi cu- rând vitrina librărilor: „Comoara împaratului Ra- dovan” cuprinde peste 400 de pagini și tratează, în stilul elegant al unei rafi- nate literaturi, despre o seamă de teme ca: soarta, iubirea, prietenia, poezia, arta, etc.

Traducerea în românește a acestei importante cărți, care, fără îndoială, îmbogă- țește literatura noastră, se datorește d-lui B. Pisarov, lector la facultatea de li- tere din Capitală.



Ivan Mestrovic: Văduva

Husserl prezentat de Camil Petrescu

de MIRCEA MATEESCU

Nici un alt gânditor contemporan nu a solicitat cetitorului atâta atenție și o mai radicală modificare a unghiului de considerare a lumii, ca Husserl. De aceea, întâmplarea că fenomenologia a intrat în preocuparea intimă a d-lui Camil Petrescu, a însemnat un adevărat noroc pentru gândirea românească. Căci înțelegerea fenomenologiei recla- mă nu numai o suficiență inițiere tehnică, dar, tot atât de mult, un spirit viu, deprins să reziste la cele mai ame- țioare abisuri metafizice.

Câteva explicațiuni sunt indispensa- bile:

Husserl pornește dela matematică și, în particular, dela Geometrie. De aceea logica, întrucât pretinde un criteriu absolut, — și cum acest criteriu este adevărul absolut — ea nu va deveni o disciplină curat științifică decât numai în măsura definitivă eliberării de sub obsesia naturalismului psihologicist, a-

dică realizându-se în deplină autonomie și originalitate, formal, ca o modalitate a cunoașterii, insensibilă și inaderentă la materia cunoașterii. Așa spune că aici trebuie să identificăm trăsătura genial revoluțională a lui Husserl și infinitul progres pe care îl marchează față de criticismul kantian. Pentru că aprioricul kantian era totuși un aprioric material, derivând din generalitatea conștiințelor spețelor, făcând parte din psihologia individuală indiferent dacă această psi- hologie împrumută un caracter formal și transcendențial. Scoaterea conținutu- rilor logice din domeniul psihologiei, iată prima preocupare husserliană, im- perios reclamată de convingerea că a- devărul, singurul criteriu, finalitatea intimă și supremă a logicei, nu poate fi întemeiat pe subiectivitate, adică pe psihologia speței, pe logica individuală, mai precis: pe nici un fel de psihologie, întrucât psihologia se ocupă cu legile

sufletului spețelor trecătoare. D. Camil Petrescu lămurște pregnant: „Consti- tuția unei specii e un fapt, din fapte însă nu pot eși decât fapte. A întemeia adevărul pe Constituția unei specii, este a-i da și lui caracterul de fapt. Acesta este absurd. Faptele sunt indivi- duale, deci determinate în timp; 2+2=4 este însă un adevăr valabil nu numai pentru speța omenească ci și pen- tru „zei ori ingeri” căci ceace este a- devărat, este adevărat în mod absolut, este adevărat în sine” (Camil Petrescu: „Husserl”, pag. 13). Judecata nu este tot una cu conținutul judecării, articu- lația formal cogitativă, se aplică conți- nuturilor temporale concrete și le fun- damentează științific: fără să le seme- ne însă esențialmente ori structural. A- jungem la considerarea esențelor în ele însăle, la trăirea (erlebniss) lor, o adevărată viață a semnificațiilor cu legi proprii, cu „conținut” concret. Aproape paradoxal, desigur.

Este nevoie să precizăm însă că „re-ducția fenomenologică”, provenită din sublimarea formală a planurilor noema- tice (nu putem preciza aici ce este per- cepția noematică) — nu trebuie compa-

rată cu dualismul străvechi, datând încă dela Platon: despre lucruri și ideia (reprezentarea) acestora. Husserl de- nunță confuzia dintre ideia platonicia- nă reală, (desprinsă de pe realități) și eidos, ca pură esență. Fenomenologia este teoria descriptivă a esențelor pur formale ale conștiinței logice, așa cum am întrevăzut-o, adică: autonomă, la rândul ei pură. Este o concepție radicali- stă (și în mod superficial poate fi învi- nuită de abstractizare), dar pe care Kant nu o izbutise. Reducția transcendențial- fenomenologică devine posibilă nu prin trăirea datelor individuale, concrete dar prin trăirea unităților ideale, în stare să invedereze evidența apodictică. Husserl precizează în „Logische Unter- suchungen”, pag. 187: „Evidența este trăirea adevărului însuși care e unita- tea ideală a unei multiplicități infinite și nelimitate în putința ei de formulări juste de aceiași formă și materie”. Se întrevode, (deși ni se pare că în acestă lucrare Husserl nu se lămurise sufi- cient pe sine, referința la „formă și ma- terie” amintind reminiscențe algebre în sens husserlian recte: psihologiciste), că e vorba despre judecări în sensul sem-

nificațiilor enunțative, nu despre ju- decări ca experiență reală (Vd. Camil Petrescu, Husserl, p. 15). Acestea nu- mai, operează „reducția” fenomenolo- gică. Dar este timpul să ne întrebăm și prin această să răspundem asupra în- vinuirii de abstractizare exagerat idea- lista ce s'ar putea aduce metodei hus- serliene „asupra căru”, „obiect” se aplică fenomenologia, cum sunt, ce sunt acele esențe eidetice, ale logicii pure?

Deschidem o paranteză.

Husserl și-a dat seama că trebuie să pună ceva, nu „în locul” dar cu referire la cauzalitatea obiectiv-naturalistă a lu- miilor fizice, în sensul lui Galilei. Dacă nu e vorba de această lume reală, este totuși discuția despre entități concrete, de vreme ce pe trăirea esențelor repa- usează științele exacte, naturale. Hus- serl avea să le numească științe eidetice regionale, fiecare corespondând unei e- sențe pure. Prin urmare deși distinge categoric între științele de fapte (care pot fi conduse de legile psiho-fizice ale empirismului deductivist) și științele de esențe — cele dintâi fiind subordonate

(Urmare în pag. 6-a)



Camil Ressu: Desen



CRONICA LITERARĂ

de CONSTANTIN FANTANERU

13 Poezi :-: 13 Poezii de dragoste cu 13 portrete de Neagu Rădulescu

Placheta de versuri cu titlul enunțat cu un tineresc exhibiționism, a apărut din primăvară și dacă mai scriem despre ea acum, o facem fiindcă cele ce urmează vrem să fie altceva decât o săptămânală recenzie despre o carte. Am vrea anume să ghicim bine gândul celor ce au întocmit placheta și să exprimăm și noi, cu cuvinte deosebite, dorința ca poezia să aibă mai mult noroc, să nu mai pribegască la marginea publicului celui mare neinvitată parcă la banchetul integral al vieții. S'au îngrijit să apară volumașul trei tineri dintre cei ce încep să fie din ce în ce mai bine cunoscuți: Vintilă Horia, Ștefan Baciu și Ovidiu Caledoniu. După câte știm, la costul tiparului au contribuit însă toți autorii selectați.

Au fost solidari și solidaritatea lor este cu atât mai impresionantă cu cât ea nu s'a născut exclusivist „sub falcurile teoretice ale unui crez nou”, ci tinerii s'au împrietinit nu ca să mulțumească pentru poezia ce va veni, ci pentru cea care este prezentă, pentru cea trăită și scrisă de fiecare din ei, dar rămasă încă la ei, în buzunare și sertare, fără drum în lume. Mai ales pentru poezia aceasta căreia ei și-au dedicat viața adunând să o modifice conform necesităților interioare, — pentru poezia de până acum care a început să-și lase pecetea insistent, pentru ea care este, ca și unele păcate, ireversibilă, trebuia să se facă ceva. Să se ia o inițiativă, să se înalțe un semn, ca un manifest de prezență. Cei trei tineri s'au gândit să tipărească mai multe volume, strângând în ele pe rând, poezii despre dragoste, despre Dumnezeu, despre muzică, toamnă, moarte, etc. Și pentru ca să atragă atenția, și să izbutescă să readuca poezia „în patrimoniul de simpatie și înțelegere al tuturor” — au pus pe copertă un titlu bănuț de ei captivant, inocent de altminteri și nesemnificativ.

Semnificativă este doar solidaritatea lor în preajma poeziei, căreia ei se închină, desigur, într'un chip ciudat față de profani, dar sincer și profund. Rămâne, fără îndoială, să arătăm dacă versurile „celor 13”, sunt într'adevăr stropi din sufletul Cenușăreșii și dacă merită orice spre îmbrăcarea lor în măturile admirației. După alfabet, primul este d. Ștefan Baciu cu poema „Remember”. Autorul este tânăr de tot, deși intrat de câțiva ani în literatură, cu premiul prestigios al „Fundăției pentru Literatură și Artă Regele Carol II”. Din cele două volume personale tipărite până azi, ne-am obișnuit cu versul său vibrant de emotivitate, țesut ager cu surprize lexicale și metaforice. Iată din „Remember”, o strofă mai lină, mai egală în catifelarea ei lăuntrică:

*Dar ca o vulpe bună toamna trece
Pe drumul ud. Și vocea-ți clară
A tremurat: o frunză'n vânt de vară
Acum și mâna ta e tot mai rece.*

Mai puțin limpezit într'o viziune personală, dar dintr'o atmosferă poetică destul de curată și plină de chemări nostalgice spre miresme, d. Ovidiu Caledoniu înscălește „Elegia sfârșitului de vară”, în care mai izbitor sunt tonurile exclamative:

*Simți tu durerea ierbii ce nu se mai
[aude
Și dorul prea mare de-a nu mă mai
[întoarce?*

D. Virgil Carianopol este poet în toată puterea cuvântului, capabil să exprime în strofe largi, armonioase și firești, dureri, evocări, bucurii și uneori tragice mărturisiri. Poetul are o matură putere de plasticizare, stările sale emotive sunt exprimate totdeauna clar și pregnant, iar efectul cel-l produc asupra cititorului, este acela al unei abundente revărsări lirice. Transfigurând experiența și evenimentele biografice, d. Virgil Carianopol este credem, mai mult decât un impresionist facil, în versuri ca acesta:

*Nu poți să pleci, suntem legați de toate,
Mi te-ar aduce toamna înapoi,
Te-ar bate vânturi, și s'ar stinge luna
Și gândurile și-ar cădea ca niște foi.*

Cutezanța temperamentală, pornită dintr'o răvnă onestă după realizare, iar nu din calcule sterile, — o manifestă d. Const. Virgil Gheorghiu frumos astfel:

*Știu bine, de nu scriam stihuri, mă
[faceam
Caligraf de icoane; dar și atunci cu
[vorba petică,
Aș fi sărutat gutui pe obraz și tot așa
Mi-ar fi jucat peste inimă fata de pică...*

Pe d. Gherghinescu Vania i. întâlnim

foarte des în paginile sărbătorești ale revistei „Gândirea”. Poezia d-sale este o confesiune domoală, utilizând, spre a se comunica, simboluri discrete:

*În golul dimprejur
Tăcere albă și gheață s'a întins;
Un astru în spații s'a prelins
Înfiorător de singur și pur.*

Deși unul din cei mai tineri ai seriei, d. Vintilă Horia este poate cel mai curajos. D-sa are despre literatură o vedere înaltă, o concepție în hotarele cele mai încapătoare și tinde să acumuleze materialul imbelșugat necesar unei personalități dominante. Punând siguranță și patimă în activitatea d-sale literară, atingând genuri diverse, de la eseu până la roman, nu se știe dacă d. Vintilă Horia nu se va realiza în amplitudine în poezie, unde originalitatea sa constă mai mult în energia verbală, în puritatea frazării:

*Căzuse-o frunză'n iarbă, din toamnă,
[ca un dar,
Sau ca un semn că astăzi se începea
[ceva.*

*Descălecăse luna pe dealuri undeva
Și descuise noaptea cu cornul ei de jar.*

Poezia „Sărutul” întrece pe cele mai multe din volum printr'o îndestulare emotivă, care trădează înzestrarea traică a poetului.

Exclamativă și gingașă, din poema d-lui Ion Aurel Manolescu putem cita această strofă:

*Uite mirarea liniștei cum ne cuprinde.
Avem atâtea soare'n inimi și'n priviri...
Și-auzi, afară clopoței fulgurilor mai
[piâng...
O! iar ne prinde seara vâstind prin
[amintiri.*

„Poveste veche” a d-lui Petre Paulescu e o poemă frumoasă, cu versuri aspre:

*Am tâlhărit zenituri la răsuciri
Și-am sângerat călcăiul lunii moale.*

Cu sunet aparte, mai intimist și dramatic, în orice caz puțin descriptiv, poezia d-lui Teodor Scarlat, dovedește un talent personal, original, de bune nădejdi:

*Noaptea își desfășoară pe drumuri
[covoarele
Și iarăși voiu asculta cum strigă, târziu,
[cornul de pădurar,
La câini și la luna adormită în pătrar;
Dar dragostea, dragostea mea — o că-
[prioară fugărită
Aleargă departe, departe, rănită...*

Poate, printre numele înșirate până aci, d. Ștefan Stănescu va fi poetul cu cea mai nobilă vocație. Format ca într'o disciplină riguroasă, filozofică și clasică, autorul acesta profund interiorizat, cultivă o artă poetică gravă, cu desprinderi puternice din soarta omească, pentru care lirismul ar fi o treaptă de orgoliu și izbăvire, o cântare fatală deschizând divers izvoarele dragostei, ale admirației și suferinței. Contemplativ și bărbătesc, d. Ștefan Stănescu e poet prin predestinație, stărnind cititorilor interes adânc și prețuire. În placheta d-sa publică poema „Ea nu era frumoasă”, care începe cu strofa:

*Ea nu era frumoasă, dar o n'afumusețase
O măreție tristă, ce'n ochii mei pulsa.
Aș fi voit în visu-mi s'o prind ca n'tr'o
[mătase,*

Atât era de pură și-atăt de mult a sa.

Din poezia d-lui Simion Stolicu, despre a cărei personalitate nu e nevoie să stăruim aici, scriitorul fiind mai de mult intrat în conștiința publicului, — cităm frumoasa strofă:

*Intr'o zi va ninge afânat și sfânt:
Când lemmul din sobă nu va mai țipa
A vreme rea,
Vor ști că ești frumoasă bunii mei din
[pământ.*

Ultimii din plachetă sunt d-nii: Gh. Tuleș, cu „Menuetul”, din care desprindem:

*Dar să nu te uiți în ochii mei,
Când vom trece prin apa de lună.*

și E. Ar. Zaharia, cu „Betelgeuse”, unde găsim chemarea:

*Sub norduri, în câmp amândoi,
În magica noapte de vară.*

Încheiem cu lămurirea că plachetele ce se vor tipări de acum încolo cu alte 13 poezii, vor cuprinde numele altor 13 poeți, ceace însemnează că se mai găsește alți tineri în lirica nouă cari să aibă aceleași merite poetice ca cele documentate aici. Cititorii își dau singuri seama dacă documentarea de mai sus aduce „simpatia și înțelegerea” răvnită de oropsita poezie.

„TARA NOASTRA”, ed. II-a de prof. I. Simionescu

Editura fundației pentru literatură și artă „Regele Carol II” ne oferă în bibliotecă „Enciclopedică”, a doua ediție din „Tara noastră”, de prof. I. Simionescu, membru al Academiei Române. Opera e o exemplară verificare a comoriilor dintre hotarele țării noastre, un minunat îndemn spre a cunoaște din ce în ce mai bine și a îndrăgi cât mai teimnic aceste comori.

Prin ansamblul problemelor ce înfățișează, prin armonia dintre materialul științific și redarea lui într'o limbă literară deosebită, d. prof. I. Simionescu a înfăptuit, cu „Tara noastră” o ideală operă de interes și folos general.

CERCUL ARTISTIC FEMENIN

Din Februarie anul acesta, a luat ființă în București o nouă grupare de pictură și sculptură, formată exclusiv numai din membre pictorice și sculptorice, și numită „Cercul artistic feminin”. Scopul Cercului este „apărarea intereselor morale și materiale, strângerea legăturilor de colegialitate și solidaritate profesională între artiste pentru a susține drepturile în legătură cu profesiunea și expozițiile anuale ce se vor face”.

Membrele fondatoare ale noii grupări sunt artistele: Aricescu Aurica, Chelsoiu Maricica, Cristescu Delighioz Ecaterina, Demetriade Tanți,



Elena Deșliu: Portret

Deșliu Elena, Tălășescu Lulu, Vavilyna Elena, Vintilescu Bébe.

Personalitățile cari acordă Cercului un sprijin deosebit, pot fi alese printre membri de onoare. Admiterile de intrare în grupare se fac conform statutului, după aprobarea membrilor fondatoare, cari vor cerceta dacă solicitantele îndeplinesc anumite condiții cerute.

Prima expoziție de pictură și sculptură a „Cercului artistic feminin”, va fi în Decembrie, anul acesta.

Salutăm bucuros noua grupare de artă, și-l urăm spor într'o frumoasă activitate pe care o vom urmări atent din paginile noastre.

ION M. NEGREANU

A apărut în editura „Făclia” din Craiova, volumul intitulat „Cronici literare”, al d-lui Ion M. Negreanu, în care autorul se ocupă, în 226 pagini, de operele următorilor scriitori: Ștefan Petrică, Gib. I. Mihăescu, Cincinat Pavelescu, Ion G. Duca, Mircea Eliade, Damian Stănoiu, G. M. Vlădescu, George Dorul Demetrescu, Gr. Tăușan, Lucian Blaga, G. Călinescu, George M. Zamfirescu, dr. Vlad, etc.

În ciclul „Figuri din trecut”, d. Negreanu improspătează cunoștințele asupra cronicarilor Miron Costin, Grigore Ureche, Ion Neculce și asupra lui Nicolae Filimon.

Un șir de portrete universitare completează această interesantă lucrare, înfățișându-ne valoarea și caracterul unor profesori apreciați ca: N. Cartoian, D. Caracostea, Mihael Dragomirescu și C. C. Giurescu.

„LOGODNA APELOR”

de Const. Salcia, volum de poezii ce va apărea în editura „Drum” din T-Măgurele, e a doua carte a poetului și poate cea dintâi ce va cuprinde și o viziune poetică personală într'o tehnică simolă.

Versul d-lui Salcia are un ton cald și sincer, comunicativ și discret, toți, încadrându-se în tradiționalismul de ultimă proveniență pe care l-a apărut și l-a impus revista „Gândirea”, îndeosebi.



C. Salcia

O șezătoare literară a scriitorilor tineri

Duminică 13 Noembrie a.c., orele 10½ dimineața va fi în sala STUDIO TEATRUL NAȚIONAL din piața Amzei (localul primăriei de Galben), șezătoarea literară a scriitorilor tineri, sub auspiciile revistei „Universul Literar”.

D. N. I. Herescu, profesor universitar și secretar general al Soc. Scriitorilor Români va deschide șezătoarea printr'o interesantă conferință, iar d. Ionel Teodoreanu va face o cauză literară. Vor citi din operele lor: Coca Farago, Eugen Jelebeanu, Constantin Fântăneru, Radu Boureanu, Victor Popescu, Teodor Scarlat, Emil Botta, George Lesnea, Virgil Carianopol, George Dorul Dumitrescu, George Acsinteanu, Vintilă Horia, Ștefan Baciu și Ștefan Stănescu.

Prima carte a unui critic

Editura Fundațiilor Regale Regele Carol II va tipări într'un volum de peste 450 pagini, prima operă în volum a d-lui Vladimir Streinu. D-sa reprezintă fenomenul rar al unei activități literare întinse, întemeiată exclusiv pe „articole” și „foileton critic”, piese la care s'a mărginit până acum colaborarea prin reviste a unei personalități fecunde și înrădăcinate în publicistica ultimului deceniu.



Vl. Streinu

Paginile de critică literară ale d-lui Vladimir Streinu vor stabili contribuția sa prețioasă la atmosfera epocii, fixând o valoare menită să circule peste limitele contemporaneității stricte, într'un spațiu larg, adecvat misiunilor propuse.

Calitățile de totdeauna ale judecăților sale critice, talentul binecunoscut al d-lui Streinu își vor găsi o expresie rotunjită și matură în prima sa carte așteptată cu atâta nerăbdare și legitimă interes.

Premiul Miron Neagu

Se institue un premiu de lei 30.000 pentru roman, cu titlul de „PREMIUL EDITURII MIRON NEAGU” — creat de Editura Miron Neagu din Sighișoara.

Acest premiu va fi decernat întâia oară la 1 Martie 1939, de un juriu pe care Editura îl constituie din d-nii: Liviu Rebreanu, ca președinte,

Perpessiciu, Șerban Cioculescu, Dan Botta, Ion Chișnezu, Octav Suluțiu și Emil Giurgiuca ca membri.

Premiul se va decerna pentru un roman pe care juriul l-ar considera ca fiind de valoare excepțională.

În cazul în care juriul ar crede că două din manuscrisele supuse examinării pot fi considerate ca excepționale, premiul se va divide între autorii lor.

Nu sunt puse nici un fel de restricții privind întinderea, subiectul și natura lui.

Manuscrisele — purtând un motto și cu numele autorului în plus închis — se vor prezenta până la data de

nă acum colaborarea prin reviste a unei personalități fecunde și înrădăcinate în publicistica ultimului deceniu.

Paginile de critică literară ale d-lui Vladimir Streinu vor stabili contribuția sa prețioasă la atmosfera epocii, fixând o valoare menită să circule peste limitele contemporaneității stricte, într'un spațiu larg, adecvat misiunilor propuse.

Calitățile de totdeauna ale judecăților sale critice, talentul binecunoscut al d-lui Streinu își vor găsi o expresie rotunjită și matură în prima sa carte așteptată cu atâta nerăbdare și legitimă interes.

1 Februarie 1939, Editurii Miron Neagu Sighișoara.

În cazul în care nici unul din romanele prezentate nu va putea fi considerat ca excepțional se fixează un nou termen de prezentare a manuscriselor, peste 7 luni dela data celui dintâi — în cazul acesta, 1 Septembrie 1939.

Juriul va arăta deciziunea sa la o lună după expirarea termenului de prezentare a manuscriselor.

Editura se obligă a restitui autorilor toate trimiterile ce i s'au făcut în vederea premiului.

Premiul comportă obligațiunea autorului de a ceda Editurii spre tipărire manuscrisul premiat, pentru întâia ediție și cele următoare, primind în schimb în afara premiului, drepturile de autor fixate la 20% din prețul realizat la vânzarea cărții respective.

Premiul se va decerne în cadrul unei solemnități care se va desfășura la Sighișoara — sediul Editurii.

Plecări

Toamna e timpul plecării de neoprit. Se desfrunzesc pomii și păsările călătoare își iau sborul spre regiuni favorizate.



Ov. Papadima

Trecând peste oricâte reșete, imboldul plecării spre luminoase ținte nu și-l pot stăvili. Formația și pregătirea lor, însă, își deschid azi anumite drumuri, ce treburile facule, spre marile focare de cultură unde vor trebui să se sbată învățând, adunând, pentru a avea mai

târziu ce să dăruie.

Trei din colaboratorii acestei reviste vor pleca în toamna aceasta la studii în apus. E vorba de d-nii: Ovidiu Papadima, Constantin Noica și Eugen Ionescu. Cel dintâi pleacă la Berlin, ceilalți doi la Paris. Câte și trei sunt cunoscuți pentru activitatea ce au depus în revistele noastre literare și pentru cărțile ce au publicat. Prietenii și prietorii din aceiași generație, noi ne punem toate nădejdi în puterile lor de muncă, urându-le tot succesul și tot sporul cultural ce năzuiesc să realizeze în străinătățile de care se simt chemați. E, așa dar, aceasta o toamnă a plecării spirituale, pe care, poate, o despart de primăvara ei, doi sau trei ani de zbuciumare dar și de mulțumiri ce nu sunt și nu pot fi rezervate prea multor existențe, tuturor existențelor ce ar putea reprezenta cu folos, ori și unde, virtuțile poporului nostru.

ION PILLAT

Traducerile din Baudelaire ale d-lui Ion Pillat sunt o contribuție puternică în problema echivalențelor de fond și formă necesare transpunerii ideale a unor valori noi în poezia românească, prin traduceri juste, ce înmădiază expresia și îmbogățesc versul obișnuit, bagatelizat prin abuzuri.

Dăm exemplul de traducere frumoasă, deplin izbutită, poema Pissoul („Le Chat):

*Când ochiul spre pissoul drag,
Ca de magnet legat, revine
Și când întorc acum în mine
Priviri ce tainele atrag.*

Zăresc în noaptea mea uimit
Cum ard pupilele lui pale.
Fanare verzi și vii opale,
Fixându-mă neconștient.

(pag. 47).

BRATESCU-VOINEȘTI LA „SFARMA-PIATRA”

Un mare scriitor a intrat în arenă. După o viață închinată literaturii, deci scuturată de toate legăturile cu realitatea urtă a traiului obișnuit, dar și salvată din amărăciune și îndoială prin contopire directă cu creația, d. I. Al. Brătescu-Voinești, renunță la liniște și la singurătate pentru a sprijini cu prestigiul domeniului său edificat în luptei naționaliste. Conștient că care a tăiat atâtea nedreptăți în coloanele ziarului „Universul”, strălucite acum în fruntea revistei „Sfarmă-Piatra”. Marelui scriitor a devenit un mare luptător sub faldurile unei idei care ne e dragă tuturor.

„Sfarmă - Piatra”, care a condus până acum lupta aceasta, are azi alături de pana profesorului Nichifor Crainic, numele celui ce a crezut în totdeauna în împlinirea unui românism de stil nou.

„BUCUREȘTI, GHID ARTISTIC ȘI ISTORIC”

de arh. Gr. Ionescu

Autorul prețiosului volum „Istoria arhitecturii românești”, d. arh. Gr. Ionescu, tipărește acum o documentată prezentare a Capitalei: „București, ghid artistic și istoric”.

Această lucrare, oferind și un ansamblu de douăsprezece itinerarii ce redau, fiecare în parte, o imagine completă și admirabil conturată a unui fragment din București, este dăruită vitrinelor de editura Fundației pentru literatură și artă „Regele Carol II”.

„București, ghid artistic și istoric”, apare într'o tihnă ireproșabilă și însoțită de numeroase fotografii executate artistic și va însemna o nouă izbândă a autorului și a editurii, unice prin felul în care înțelege să prezinte o carte.

Lucrarea va cuprinde: 1) Monumentele istorice și valoarea lor. 2) Colectiile de artă, muzeele, etc., cu menționarea tuturor operelor principale. 3) Împrejurimile și plotorescul lor, importanța monumentelor aflătoare aici (de exemplu la Snagov, Mogoșoala, Văcărești, etc.).

GEORGE LESNEA

„Argint”, noul volum de poezii al poetului George Lesnea, a fost pus sub tipar de editura Cartea Românească și va apărea până la Crăciun.

Volumul conține un număr de 30 poeme, majoritatea inedite, care marchează o nouă treaptă lirică în evoluția autorului.

IDEEA NAȚIONALĂ

Revista „Ideea Națională” ajunsă la nr. 4, cu aceeași viguroasă atitudine românească, și continuând să menție o conduită și o spiritualitate națională pe linia marilor înaintași, s'a impus în toate cercurile dela primul număr de apariție.

Serisă de d-nii Alex. Hodoș, Radu Dragnea și Toma Vlădescu, revista „Ideea Națională” apare într'o lumină, mai necesară acum decât oricând.

Articole insuflete, oglinda realităților actuale și confirmarea ideei naționale, în care s'a cimentat sufletul românesc, sunt încadrate în această revistă într'o firească mărturisire.

TEODOR MARTAS

Marea editură A. Mondadori din Italia, a făcut ofertă d-lui Theodor Martas, pentru a traduce în limba italiană lucrarea d-sale: „Viața amoroasă și genială a lui d'Annunzio”, editată de „Cuge-tara”.

Opera română

PREMIERELE STAGIUNII 1938-39

- Cei patru bădărani de Ermanno Wolf Ferrari
- Siegfried de Richard Wagner
- Luiza de G. Charpentier
- Falstaff de Giuseppe Verdi
- Così fan tutte de W. A. Mozart
- Boccaccio de Fr. Suppe
- Alexandru Lăpușeanu de Al. Zirra
- Amorul Mascat de I. Hartulary Darclee
- Cutia cu jucării (balet) de C. Debussy
- Nunta în fundul Moldovei de Paul Constantinescu

Georgeta
Mircea
Canciov

POMANA

de GEORGETA MIRCEA CANCIOV

(Fragment din romanul „Moldovenii“ ce va apărea la 15 Noembrie la Ed. „Naționala Ciornei“)

Era o dimineață limpede, cu soarele așa de puternic, încât — uitându-te pe câmp, pe drumuri — ai fi zis că strălucește și cămașa albă a oamenilor.

— Arde soarele, are să plouă, spun oamenii, cosând luțarna.

Acoperișul de tablă al bisericii era aprins par'că, de departe, atât de tare îl lumina soarele.

Grigore își mătura ograda. O făcuse ca palma, de netedă.

Căinii lătrau, veseli, la drum; unii se gudurau lângă prispă, jucându-se între ei.

Talanca dela oi se auzea pe văi.

Gavrila dela stână se învăța să cânte din fluier, mergând și el încet între oi. Ele păseau liniștit. Numai spatele li se vedea. Gavrila părea, de o parte, că stă pe un suman mare alb, întins pe iarbă.

Toate păsările cântau, sburând prin văzduhul auriu.

Căii nechezau, legați de picioare, pe suhat. Mâinji sburdau, ținând capul în piept și, uneori, se duceau repede să sugă la mamele lor.

Grigore face de amiază, Profirei și lui moș Ion, pomană mare. Le-a făcut de trei, de șase, de nouă zile și acum, de șase săptămâni.

Ne-a cerut o creangă mare, de măr domnesc, din livada noastră. A tăiat-o și a dus-o în spinare până acasă.

Grigore a pus să-i facă un colac bogat, l-a așezat pe deasupra ciubărului și a înfipt creanga de măr în colac. Iar, în jurul colacului, nouă lumânări subțiri, galbene, mici, de ceară curată. Pe crânguța a acățat nouă mere, nouă nucii, nouă roșcove, nouă sraguri de smochine, nouă gutui, patruzeci de mere, pe care le-a scos din lada cu țărâte, și de șapte ori câte nouă bucăți din fiecare turtiță făcute de Aretia Mustea, meștera satului.

Turtițele erau făcute în chip de cal, de păpușă și în chip de soare. Iar pe deasupra erau date cu poleială argintie.

Apoi, a împodobit crengile mai groase cu hainele Profirei și ale lui moș Ion.

Pe o cracă atârnavă o pereche de pantaloni negri ai lui moș Ion și câteva perechi de țări.

În vârful mărușii pusesese o pălărie nouă, cumpărată dela Părincea și, mai jos, un surtuc tot nou.

Pe jumătatea cealaltă a pomului, vechituri de ale Profirei. Numai o dantelă neagră de cap era cumpărată acum. Ba mai era o polcă pimbie.

Apoi, o pereche de ghețe, care stăteau sub pom lângă ciubotele lui moș Ion, de pe vremea când era flăcău. Le umpluse Grigore cu țărâte, ca să se tie drepte.

— Par'că s'au vîi, bătu-le-ar norocul, spuse Oznofia. Frumoase mai sunt.

— Eiii, erau amândoi strângători, răspunse Marghioala Neghină.

Două covoare, trei perne, pe care au zăcut Profira și moș Ion, înfățate curat, și plapumile lor.

Două scaune, o mesuță, cu față de masă nouă. Două șervete și două tacămuri întregi, cumpărate dela țarg.

Sub masă, două cofe albe, de lemn, neîntrebuțate încă: acum erau pline cu apă dela fântâna lor, pe care o făcuse Chilișanu anul aista.

Coliva era mare și o țineau Aretia Mustea și Anica Stinghe.

S'au făcut multe oale cu sarmale și s'a cumpărat o căruță cu pâini dela Părincea.

Curtea Profirei era plină de oameni, ca o pădure deasă. Grigore trimesese vorbă pe toată valca că azi face pomană. Părintele a slujit lângă creanga de măr. Avea în mână o lumânare groasă de ceară galbenă, de care atârna o basma de mătase vișinie.

Masa pentru praznic era întinsă în ogradă. Imprumutase toate mesele și băncuțele satului.

— Doamne miluește, Doamne miluește! zicea pe nas Dudău, bălăbănind cădelnița și uitându-se la pălăria nouă din vârful pomului.

— Doamne miluește, Doamne miluește!

Oamenii credeau că spune mereu „Doamne miluește“, dar el mormăia:

— Oare cui are s'o deie, bătu-o-ar norocul de pălărie?

Era foarte îngrijat și iar zicea:

— Mândră mai e, Doamne miluește, Doamne miluește!

Când a citit părintele „Să luai a-minte“, deschizând Sfânta Evanghelie, toți s'au pus în genunchi și ridicau ochii spre măr, pe furis.

Femeile ochiau dantela.

— Ei, vezi, o știut băietul să facă pomană cu belsug, spunea Ruxandra.

— Dacă mi-ar da plapoma, n'aș mai avea nevoie să cumpăr fetei, pentru zestrea ei, zicea mama Ilincăi.

Madam Curcă stătea pe prispă ei; se suise pe un scăunel, ca să vadă cum se petrece praznicul în ograda lui Grigore. Se ținea de stălpul dela prispă și întindea gâtul, ca o curcă. Era și mai fuduiă de când a dus-o Agripina la țarg și-i făcuse un „atelier în gură“, pe care îl pune numai Duminică, când iese în sat și atunci rânjește mereu, ca să i se vadă dinții.

— Scărboasă mai e, spun fetele. Par'că de când are dinți noi cu atelier, seamănă a cap de mort.

O râdeau toți, dar nu-i păsa.

Ea și Agripina spun că sătenii mor de ciudă, fiindcă umblă gătite și au dinți de țarg. Agripina are o capsă de aur, pe care o pune pe un dinte în față numai când e horă în sat și o scoate îndată ce se întoarce acasă. Dăunăzi, la horă, uitase să și-o puie și degrabă s'o dus după un copac și a scos din sân batișta, în care era legată capsă. Băieții au pândit-o și Caroliță a spus:

— Iac'ășa îmi plăci, că semeni a căine colțat, care latră după gard.

Madam Curcă era îmbrobodită cu mai multe tulpane albe, pentru că s'a spălat pe cap aseară.

Aristița Chicuș, fata Profirei, care venise cu bărbatul ei, dom' Jorj, ajutorul de primar dela Stănișești, împărțea pomană.

Aristița a spus, către femeile care erau lângă ea, că bărbat-său o poartă bine. Dar, îi pare rău că sunt luși de mult și nu au copii și atunci Jorj i-o cumpărat pantalonii de flanelă ca să nu mai răcească și să facă copii. Femeile au spus, întorcându-și capul, răsând:

— Altă pozna! o ieșit acum! Ia noi tot satul e plin de copii și nu purtăm niciuna pantalonii.

— Bogdaproste, au zis Catargiu, Moruzi, Bădărău, Cleană și alți țigani, aplecându-se spre Aristița și luând din mâinile ei câteva perechi de ismene și țări.

— Bo-bo-bo-da-da-pros-sste, ma-ma-d-d-dam Chicuș, bălbăi Chilișanu.

Lui îi dăduse o pereche de pantaloni mai purtați.

Când aproape s'a isprăvit cu lucrurile vechi, a fost tăcere.

Țiganii s'au dus să ascundă ce căpătaseră, după sură, și au revenit, ca să li se mai dea câte ceva. Așa au crezut ei.

— Da' dă-mi și mie ceva, țatăi, ce dracu' spuse Anton către Aristița.

Ca să scape de el, i-a dat o batișta netivită, o roșcovă și două gutui.

— Da' ce, țatăiii, apăi n'am cărat cu apa și am dat ajutor la săpat groapă? Ce dracu' Da' ce? Văleu, văleuuu! țatăi, dă-mi batăr o pălărie. Uite-o pe aceea!

Și îi arătă cu mâna vârful copacului.

— Batăr o pălărie? se răsti Dudău. Ai tu mutră de pălărie?

Și apucându-l de braț pe Anton, l-a pișcat și i-a mai spus:

— Da ce n'ai rușine deloc, hai calcule!

— Da' ce, bădie, ce ți-am făcut?

— Da' dă-mi și mie ceva, țatăi, ce dracu' spuse Anton către Aristița.

Ca să scape de el, i-a dat o batișta netivită, o roșcovă și două gutui.

— Da' ce, țatăiii, apăi n'am cărat cu apa și am dat ajutor la săpat groapă? Ce dracu' Da' ce? Văleu, văleuuu! țatăi, dă-mi batăr o pălărie. Uite-o pe aceea!

Și îi arătă cu mâna vârful copacului.

— Batăr o pălărie? se răsti Dudău. Ai tu mutră de pălărie?

Și apucându-l de braț pe Anton, l-a pișcat și i-a mai spus:

— Da ce n'ai rușine deloc, hai calcule!

— Da' ce, bădie, ce ți-am făcut?

— Da' dă-mi și mie ceva, țatăi, ce dracu' spuse Anton către Aristița.

Ca să scape de el, i-a dat o batișta netivită, o roșcovă și două gutui.

— Da' ce, țatăiii, apăi n'am cărat cu apa și am dat ajutor la săpat groapă? Ce dracu' Da' ce? Văleu, văleuuu! țatăi, dă-mi batăr o pălărie. Uite-o pe aceea!

Și îi arătă cu mâna vârful copacului.

— Batăr o pălărie? se răsti Dudău. Ai tu mutră de pălărie?

Și apucându-l de braț pe Anton, l-a pișcat și i-a mai spus:

— Da ce n'ai rușine deloc, hai calcule!

— Da' ce, bădie, ce ți-am făcut?

— Da' dă-mi și mie ceva, țatăi, ce dracu' spuse Anton către Aristița.

Ca să scape de el, i-a dat o batișta netivită, o roșcovă și două gutui.

— Da' ce, țatăiii, apăi n'am cărat cu apa și am dat ajutor la săpat groapă? Ce dracu' Da' ce? Văleu, văleuuu! țatăi, dă-mi batăr o pălărie. Uite-o pe aceea!

Și îi arătă cu mâna vârful copacului.

— Batăr o pălărie? se răsti Dudău. Ai tu mutră de pălărie?

Și apucându-l de braț pe Anton, l-a pișcat și i-a mai spus:

— Da ce n'ai rușine deloc, hai calcule!

— Da' ce, bădie, ce ți-am făcut?

— Da' dă-mi și mie ceva, țatăi, ce dracu' spuse Anton către Aristița.

Ca să scape de el, i-a dat o batișta netivită, o roșcovă și două gutui.

— Da' ce, țatăiii, apăi n'am cărat cu apa și am dat ajutor la săpat groapă? Ce dracu' Da' ce? Văleu, văleuuu! țatăi, dă-mi batăr o pălărie. Uite-o pe aceea!

Și îi arătă cu mâna vârful copacului.

— Batăr o pălărie? se răsti Dudău. Ai tu mutră de pălărie?

Și apucându-l de braț pe Anton, l-a pișcat și i-a mai spus:

— Da ce n'ai rușine deloc, hai calcule!

— Da' ce, bădie, ce ți-am făcut?

— Da' dă-mi și mie ceva, țatăi, ce dracu' spuse Anton către Aristița.

Ca să scape de el, i-a dat o batișta netivită, o roșcovă și două gutui.

— Da' ce, țatăiii, apăi n'am cărat cu apa și am dat ajutor la săpat groapă? Ce dracu' Da' ce? Văleu, văleuuu! țatăi, dă-mi batăr o pălărie. Uite-o pe aceea!

Și îi arătă cu mâna vârful copacului.

— Batăr o pălărie? se răsti Dudău. Ai tu mutră de pălărie?

Și apucându-l de braț pe Anton, l-a pișcat și i-a mai spus:

— Da ce n'ai rușine deloc, hai calcule!

— Da' ce, bădie, ce ți-am făcut?

— Da' dă-mi și mie ceva, țatăi, ce dracu' spuse Anton către Aristița.

Ca să scape de el, i-a dat o batișta netivită, o roșcovă și două gutui.

— Da' ce, țatăiii, apăi n'am cărat cu apa și am dat ajutor la săpat groapă? Ce dracu' Da' ce? Văleu, văleuuu! țatăi, dă-mi batăr o pălărie. Uite-o pe aceea!

Dudău l-a îmbrăncit pe Anton, cu ajutorul lui Matei, după casă, unde i-au tras câțiva ghionți pe infundate.

A fost o mare răcneală. Anton sbiera, blestemând pălăria:

— Să deie Dumnezeu să n'aibă nimenia parte de ea și s'o ieie ciorile.

A lăsat dracului tot ce căpătase dela pomană, adică roșcova, gutuile și batișta, a sărit gardul în livada noastră, fugind la vale, plângând și suduind:

— Mai mult m'o spurcat decât mi-o dat de pomană, mama lor! Neam de neamul vostru să nu mai fie, de calici! Lasă, lasă, vă mai car eu apă? Puteți crăpa cu toții, că dela mine n'o să mai aveți nici un ajutor!

Safla venea și ea la praznic, suind dealul viei.

— Ce-i, Antoane?

— Nu mi-o dat nimic, țatăi...

— Ce, s'o isprăvit?

— Păi, dar!...

— Ia să mă duc și eu să văd.

— De geaba te duci, țatăi, că nu mai e nimic de ale pomenii. O plecat și părintele.

— Măi, amarnici oameni... După ce le-am hrănit ani de zile dobitoacele, să nu mă cheme nimeni, barem la o chișcătură de colivă. Asta e una bună.

Tot nu i-a venit a crede. Și a pornit-o spre praznic.

Pomană era încă în toi.

Safla se stupa în sân, spunând încet:

— Ptiu, ptiu, chiar mi-o fost frică să nu mai apuc nimic. Bătu-l-ar norocul de Anton, că minciuna o să-l mănânce.

— Madam Saftă, madam Saftă, strigă Grigore și-i dădu Saftetei o pernă înfățată și covorul pe care a zăcut Profirița.

— Bogdaproste, măi Grigore, Dumnezeu s'o ierte!

Masa, tacămurile și scaunele Grigore le-a dăruit Catrinei.

Mare bucurie a fost pe Ghiță și pe ea.

Ghiță o tras masa și o dus-o, mergând prin sat, ținând-o în brate, așa pusă cu tacămurile, ca să-i facă în ciudă lui madam Curcă.

Alecui, Matei și Dudău așteptau nervoși, frecându-și mâinile, răzemați de prispă.

O plapumă a dat-o Iliaoaia și cealaltă i-o spus Iliaoaia la ureche Agripinei s'o ceară de grabă Aristiței, ca să n'apuce s'o deie altcuiva, că ea o să-i facă farmece plapumei, ca s'o ia Grigore de nevastă.

S'a dus fuga. Aristița i-a dat plapuma, spunându-i: — S'o stăpânești sănătoasă.

— Bogdaproste, bogdaproste, să-i fie țăr'na ușoară, a răspuns Agripina.

Agripinei nu i-a răcut plapuma, că era veche și pătată. Dar Iliaoaia i-a spus:

— Lasă, fată, nu te scărbi, că doar la mine are să șadă mai mult.

Catargi și Moruzi dispăruseră.

Când a fost rândul surtucului nou și al pălăriei, dă-le, dacă le mai găsești.

Cum s'a întâmplat nu știe nimeni, că doar toți aveau ochii spre vârful mărușii.

Pantelimon gângăvea — â, â, â — și arăta cu brațul moale spre gardul nostru „â...â...â...“.

Au răsturnat tot „căutând. Apoi, s'au repezit încotro arăta Pantelimon.

Mulți fugiseră după hoți, spunând că trebuie stărpiți și că de data asta n'o să mai scape.

Costică, Alecu, Matei, Dudău, care era cel mai îndârjit, Gheorghie Vartic, Gheorghie Pădurarul, Aristotel Palade, Manoilă Mustea, făceau vorbă, fugind, că de data asta trebuie caliciți deabinele.

Alergau ca turbații, sărind gardurile, căutând prin tufisuri, pe Catargi și pe Moruzi.

Pe prispă n'au rămas decât străinii și părintele, Grigore și nevestele vorbeau despre pomană, lângă bucătăria de vară.

Acuma, bărbații din satele celelalte săreau și ei gardul spre livada noastră, strigând:

— Hoții, hoții!...

Ajunși în drum, Dudău a luat o hotărăre:

— Ațai, tu, măi, Alecu, încoa'. Tu, măi Matei, stăi aicea!

Alexe, ciobanul, Strățulat, Pompieru, Toader Chilișanu, Bădărău, Cleană, Nicu, Jorj, Caroliță, Iordache, Alexandru, Tache Simion, căutau la casele oamenilor, după grajd, în sură, în beciu.

Pe șes, la vale, Catargiu și Moruzi fugeau cât vedeau. Au ascuns pălăria și surtucul într'un tufiș și ei s'au culcat pe marginea drumului, așteptând să

treacă oamenii dela pomană spre casele lor și să-i vadă că dorm. Lângă ei erau strănse ghem ismenele date la pomană.

Alecui, Dudău și Matei stăteau în drum, lângă gardul săliștei părăsite și vorbeau între ei:

— Măi, când s'o insera, măi, oameni, măi, să facem așa: nițale te duci, la Părlita, eu stau la coada iazului și nițale la cotitura pârăului.

Dudău dădea comanda.

Așa au făcut, hutchindurse după tufisuri și așteptând hoții.

La praznic au mâncat alandala cu toții sărind gardul îndărăt, unul după altul. Înghițeau gâfâind și istorisind cum au să-i prindă. Blestemau hoții din răspuțeri.

Numai Matei, Alecu și Dudău au luat treaba în serios și nu s'au mai întors la praznic.

Ei au organizat potera. Au stat nemâncați în tufisuri, mult timp, și cum trecea pe lângă dânșii, spre casă, câte unul sătul dela praznic, ei spuneau încet trecătorului:

— Măi, vino aici, să fim mai mulți, c'o asfințit soarele. Trebuie să treacă acum spre Părlita, mama lor, de blestemăți...

La cotitura pârăului, spre satul Barna, aude Cristodor, tot așa încet:

— Dom' Cristodor, aici, aici, vino cu noi!

Alecui mai adunase vre-o patru, care treceau spre casă și stăteau hutchiți, pe vine, în tufiș.

Cristodor a crezut că visează. A stat în loc și a luat mâinile dela spate, punându-le după urechi, ca să audă mai bine.

— Aici, dom' Cristodor, aici, aici suntem. Nu mai este mult și trec hoții.

Cristodor, care nu fusese la praznic și venea pe jos dela Părincea, neștiind cele întâmplate cu pălăria lui moș Ion, a încremenit de frică auzind vorbele aistea infundate, venind parcă din fundul pământului.

Îi tremurau picioarele grozav. Și, deodată, a pornit-o la fugă, stărnind un praf mai dihai decât o căruță trasă de cai la goană.

Când a trecut pe podețul safului, a huit podul și două scânduri s'au ridicat în sus. A ajuns acasă într-o nădușeală.

Purhedia l-a primit foarte rău. Îl aștepta în mijlocul odăii. Îl văzuse pe Cristodor venind în fugă, fără să mai deschidă poarta, suindu-se pe gard și sărind în ogradă „asudat“.

Cristodor s'a răstit la Purhedia:

— Inchide ușa, fă miere, și pune capucul la gura vetrei, ca să nu se vadă lumina!

Purhedia tot la el se uita, cu mâinile în solduri și cu ochii pe jumătate deschiși, ca vulpea când pândește o pradă.

— Ce-i, moșnege, mă rog? Te-o fermecat? Ai inebunit? Ia uități-vă la el!

Își făcea cruce, ciudos, Purhedia.

— Nu te mai cruci degeaba; pune zăvorul și nu te mai mișca! Ce tot forfoțești lângă ușă?

— Da' ce-i, moșnege?

— Tacii! Nu auzi? Tacii!

— Ce, ai inebunit deabinelea, moșnege?

— Tacii, tacii!

CRONICA plastică

de PAUL MIRACOVICI

Numărul recent al *Buletinului Imprimeriei Statului* e închinat în întregime artei românești. Am semnalat dela început importanța acestei mari publicații dar reușita ultimului număr a întrecut cele mai pretențioase așteptări. Sunt rare înjghebările atât de complete și de interesante ca cea de față. În cele mai multe, desinteresarea e absentă ca și pliceperea, tenacitatea și mai ales bunul gust. „Caetul special“ e un succint și bogat inventar al averii noastre spirituale, al tradiției noastre.

Apoi, e simptomatică această preocupare, atât de înțelegătoare a unei mari instituții pentru cenzurarea care este arta noastră. „Caetul“ te ajută să arunci o privire asupra a tot ce a fost și este artă la noi în țară, dela artele timpurilor preistorice, despre care d. prof. I. Andrieșescu publică un extrem de interesant și documentat studiu, până la prețioasa contribuție a marelui pictor Fr. Șirato despre arta nouă. D. prof. Iorga colaborează cu un articol admirabil despre arta populară și arta istorică a românilor, d. prof. Tzigara-Samurcaș despre izvoarele de artă

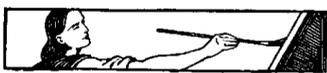


Iulian Nănescu: Stradă din Cairo țărănească. Oct. Goga și d. prof. Opreșcu ne petrec dealungul veacurilor, mereu sub farmecul cuvântului și al reproducerilor încât ajungi la sfârșitul caetului cu sentimentul că ai parcurs lin, într'un ceas, tot trecutul românesc, toată istoria artei noastre.

Caetul începe cu câteva cuvinte ale marelui prieten și protector al artei românești, care a fost Regina Maria și cu un articol al d-lui Henri Focillon, vibrant de prietenie pentru noi. Păcat de articolele d-lor J. Lassaigne, André Villeboeuf, Jean Alazard. Ele nu se ridică la nivelul celorlalte colaborări, par'că sunt de comandă. Nu că sunt rău scrise — toți sunt eminenti scriitori și esteți, dar în toate e evident că au fost scrise după sugestii oficiale, primite din țară, ceace le face convenționale și cu totul lipsite de interes. De asemenea, nu ne putem opri reflecțiile firești despre „independența“ criticilor, oricât de mari ar fi ei... Reproducerile sunt extrem de numeroase, mai toți artiștii români sunt reprezentăți și în cele 20 de suplimente colorate, ireproșabil executate, dela Tătărașcu până la Fr. Șirato, toți artiștii noștri de seamă au locul de cinste. În viitor, unul din numerele speciale va fi închinat pictorilor mai tineri. Astfel preocuparea conducătorilor pentru artă și artiști va cuprinde și mai complet tot ce e viu și autentic în zilele noastre.

LA DALLES, d. Iulian Nănescu expune un număr important de deseneuri din Egipt. În cele mai multe apare arhitectul dar și în foarte multe viziunea d-sale e destul de desbrăcată de dulceniile și exactitățile de care sunt tentați arhitecții când fac desen pictural sau pictură.

Ceece e încă oarecum supărător în desenele d-sale e o excesivă abilitate, încă o reminescentă profesională, desigur. Cu aceste rezerve, credem că d. Nănescu, cu marile sale calități, va ajunge curând la mijloace mai pure de expresie. D-sa are posibilități frumoase, posibilități pentru cari destui pictori l-ar putea invidia chiar azi.



80 de ani dela nașterea lui Duiliu Zamfirescu

de G. C. NICOLESCU

La 30 Octombrie anul acesta, se împlinesc 80 de ani dela nașterea unuia dintre cei mai mari scriitori ce i-am avut. Născut cu două luni și ceva înainte de unire, la hotarul dintre cele două principate surori, Duiliu Zamfirescu pare predestinat să reprezinte mai târziu, prin romanele sale, toamă concepția regenerării și unității naționale.

După generala nepăsare cu care a fost privită activitatea sa literară, cât timp a trăit; după nedreapta uitare care a urmat morții sale, pe care o putem numi prematură, dacă ne amintim înfățișarea de stejar a poetului; în ultima vreme, mai ales datorită publicării corespondenței sale cu Maiorescu, din păcate în parte pierdută, acest scriitor a devenit ceva mai actual. A devenit chiar ceva mai actual decât în epoca în care publica *Viața la țară* sau *Alte orizonturi*. Actualitatea aceasta nu se vedește însă și într-o preocupare a cercetătorilor noștri de a-i adânci anumite cote parțiale măcar din opera sa, așa încât, cu toate că în ultima vreme numărul articolelor despre el a crescut, aceasta nu înseamnă și o creștere a perspectivei în care el este integrat.

Situația lui Duiliu Zamfirescu a fost tragică. Neapreciat decât de un număr restrâns, printre care se aflau cei ce dădeau totul în lumea românească, a fost ridicat în situații sociale și la cinstiri literare la care ar fi putut ajunge și singur, sau, în orice caz, la care avea dreptul să ajungă. Așa, cei care l-au ajutat și toată lumea aveau sentimentul că i s'a dat mai mult decât i se cuvenea și nici nu fusese lăsat în situația de a spune că nu avusese ceea ce meritase. Nu i s'a lăsat adică nici posibilitatea să cucerească singur, nici aceea de a strânge în jurul său simpatia pe care o concentrează asupra lor, măcar după moarte, cei nedreptățiți.

Acest scriitor a avut o foarte interesantă personalitate, în care contemporanii lui n'au știut să vadă decât aroganța, care în fond era numai dispreț pentru mediocritate, elegantul, care în fond era o latură a simțului său estetic foarte devotat, și vanitatea, care în fond nu era decât conștiința de sine, credința în arta lui, pe care o au toți adevărații creatori. De o rigiditate în relațiile cu mai marii săi, care i-a adus uneori neplăceri, el a avut o singură slăbiciune: prietenia devotată, respectuoasă și ascultătoare față de Maiorescu, căruia simțea probabil că îi datorează în ordinea spirituală și de ale căruia obiectii în privința literaturii sale asculta. Totuși contemporanii au văzut în această relațiune, care arată o admirabilă trăsătură de caracter, tocmai un om rigid și plin de el însuși, un raport de servilism pentru a parveni.

Această neînțelegere a omului a persistat și pentru scriitor. Au fost apreciate romanele lui dintr'un fel de obișnuință, pentru că oricine trecea prin clasele secundare trebuia să citească *Viața la țară*, *Tânase Scatiu*, în *Război și Indreptări*, impuse de programele oficiale. Dar dincolo de aceste romane nu se căuta nimic. Azi, chiar, pentru mulți este o surpriză să se audă vorbindu-se despre poeziile lui Duiliu Zamfirescu sau despre teatrul său. Totuși, și nădăjduesc că aceasta o voi putea arăta pe larg nu prea târziu, ceea ce face va-

loarea lui Duiliu Zamfirescu este diversitatea genurilor în care a activat cu gravul sentiment al menirii sale, pe care trebuie să-l aibă un preot care oficiază.

Într-o vreme când romanul românesc mai nu exista, Duiliu Zamfirescu scrie opt romane. Primele două din acestea au inerentele scaderi ale începuturilor, dar nu pot fi așezate sub valoarea romanelor românești anterioare, câte erau. Cinci din ele sunt grupate în ciclul Comăneștenilor, primul ciclu din literatura noastră și singurul durabil până azi, care totalizează peste 180 personaje și care utilizează procedeul tehnic al reapariției personajilor dintr'un



roman într'altul, nemiintâlnit în romanul românesc până târziu după război. În sfârșit, ultimul său roman, *Lydă*, este cel dintâi roman „de idei“ românesc și cea mai adâncă din operele lui Duiliu Zamfirescu, deși nu este lipsită de cusururi. Nici o exagerare și nici o contradicție în această afirmație. Și Pilthey găsea că *Louis Lambert*, care nu este cel mai bun roman al lui Balzac, e cea mai adâncă din operele acestuia.

În ce privește nuvela, aceeași tăcere și aceeași ignoranță. Și totuși, Zamfirescu a scris 50 de nuvele, dintre care *Furfanțo*, *O muză* și mai ales *Spre Cotești* sunt cu totul remarcabile. Mi se pare cu adevărat extraordinar că aceasta din urmă este atât de necunoscută, când ea înfățișează niște tipuri atât de interesante și rare în literatura noastră și când, ca realizare artistică, este fără eusur. *Spre Cotești* este o adevărată capodoperă a nuvelei noastre.

În teatru, Duiliu Zamfirescu a izbutit mai puțin decât în oricare din genurile cultivate. Din cele șase piese ale sale însă, una, *Poezia depărtării*, are cusușuri minime și este mai puternică, de pildă, decât oricare din piesele originale reprezentate în stagiunea trecută pe scena Teatrului Național (cu o singură excepție, poate); iar alta, *Lumina nouă*, încercată cu mai mult material decât avea nevoie ideea centrală, reprezintă prin noutatea ei, prea mult pentru literatura dramatică a noastră, ca să-i arăt în acest cadru meritele și frumusețile.

Aceasta este opera în proză a lui Duiliu

liu Zamfirescu, în care se mișcă peste 350 de personaje (între care nu sunt socotite niciuna din figurile evocate ca amintiri, cu numele presupus ca adevărat, cum sunt multe din *John James*, *O vânatoare de vulpe*, etc.) luate din toate straturile sociale: mari proprietari de pământ, mici boiernași, parveniți, arendași, politicieni, vechii magistrați, scriitori, pictori, funcționari, profesori, preoți, industriași, bancheri, doctori, avocați, negustori, militari, țărani, slugi, oameni fără profesie care vor să se înalțe, mediocri care se ratează, figuri istorice, diplomați, etc. etc. O lume întreagă se află în această operă căreia nimeni până azi n'a căutat să-i vadă realele dimensiuni.

Poezia acestui scriitor merită de asemenea o atentă considerare. Desigur, el nu s'a ridicat în toate cele peste 150 de poezii la o prea mare înălțime, dar sunt șase, șapte bucăți atât de realizate, că vor trăi, cu siguranță, cât va exista o literatură românească. Și aceasta este suficient.

Opera lui Duiliu Zamfirescu nu se limitează la atât. El a scris și critică literară. Critica literară a diletanțului din tinerețe, pe care o exercita la *România liberă*, critica literară dictatorială și cenzorială, pe care o exercita cu prestigiul vârstei și al talentului, mai târziu, la *Convorbiri literare* și în *Academie*. Se pot face reproșuri scriitorului pentru unele din păreri sale critice, dar nu poți să constăți o inconsecvență măcar în ceea ce a spus tânărul ziarist de 25 de ani și bătrânul academician de 60. Ținea la păreri sale artistice cu sălbătăcie. Numai acestora le-a sacrificat sentimentele față de Titu Maiorescu, care, la urmă, nu s'a purtat fără reproș cu el; iar cineva, cu drept cuvânt, releva că atunci când Duiliu Zamfirescu a fost atacat în cinstea personală n'a răspuns, dar când i-au fost atacate credințele sale literare a replicat cu vehemență.

Era un adevărat om cult, în unele privințe chiar erudit, și mai presus de toate avea un adânc respect față de creația sa artistică. Cu indiscutabila superioritate a lui Eminescu și a lui Caragiale asupra poeziei și prozei sale, îndrăznesc să afirm, și nu înainte de a fi meditat și cercetat îndelung asupra acestor lucruri, că niciun scriitor român n'a avut o lectură mai largă și o adâncire mai serioasă asupra tuturor problemelor literare europene din timpul său ca Duiliu Zamfirescu.

Iată cine este acest scriitor, dela nașterea căruia au trecut 80 de ani, fără să se releve toate marile sale merite! Un scriitor care ar fi putut fi încă printre noi și care, dincolo de manualele de limba română este aproape uitat!

Dar mai este încă ceva. Toată această vieță, toată această operă sunt străbătute de o viziune a vieții și a lumii căreia scriitorul i-a căutat necontenit încorporare și expresie și care dă opere sale o unitate de negăsit la niciun alt scriitor român.

Aici este axa creației lui Duiliu Zamfirescu. Fără ea, ideologie, tehnică artistică, arhitectonică, stilistică, totul rămâne de nepătruns în esență, ca și cum o cheie magică ar lipsi.

Drumul înapoi

Săngerând de slavă și'nsoțită pace,
Drumul înapoi, drumul de mâine,
Cu inma'n mâini, caldă ca o pâine.

Sufletul ne va flutura ca un steag,
Când vom urca spre dâmbul cu lumină...
Oprite'n veac, vor străluci în prag
Anotimpurile răposate'n grădină,

Orele, zilele și nopțile,
Impietrite, așteptând în dar
Frunțile noastre, numai frunțile,
Ca pe niște ulcioare insetate de har.

SILVU RODA

Elegie

Stau singur în odaie la unsprezece seara.
În mână țin condeiul și gândurile-mi scriu.
Nu vreau compătimitarea niciunui semen viu
Că vieții mele 'n lume i se topește ceara.

e-un frig al bătrâneții, din tot ce-am vrut să știu,
Șerpuitor prin ore, prin liniște, ca fiara.
Trecutul mă desmiardă și-mi sfășie cu ghiara
De platină, dorința și teama de pustiu.

O, dac'aș ști ce soartă m'asteaptă mâine 'n drum!
O, dac'aș ști doar rostul, măcar, trecutei zile
Și, peste vremuri, roada visărilor de-acum!

Ca mâine moartea-mi cade ca un sfârșit de vers
Și-or să mă doară cântul nespuse, nescrise file,
Și căi ce-mi străluciră și nu le voi fi mers!

ȘTEFAN STANESCU

Noul Adam

(Urmare din pag. 1-a)

tre. **Obrazul realităților noastre și-a lăsat tiparul în aceste luturi maleabile și în aceste năframe surori cu a sfintei Veronica.**

Dar asta nu-i tot. Căci marea literatură e o literatură rezolvativă. Vorbind despre romanul Sigmund Bing spune că acesta e romanierul semnelor de întrebare ale epocii lui; cu alte cuvinte, că Wasserman a izbutit să definească prin literatura lui ceea ce viața nu articulase net, răspicat, prin ea însăși, prin oamenii ei, prin faptele lor, prin evenimentele colectivității umane.

Și noi suntem înconjurați de semne de întrebare pe care viața prin ea însăși nu le-a rezolvat. Dela război înceace viața s'a des-fășurată mereu sub semnătura provizoratului și al neliniștii. Viitorul e mereu imprevizibil; oamenii de azi nu-l mai concep ca cei de odinioară, deducându-l prin logică, proiectându-l într-o durată anticipabilă, — ci se tem de el, fără să-l descifreze, neîndrăz-

nind să-l presimtă. Războiul nu ne mai apare, ca vechilor generații, național, ca un accident posibil, extrinsec normalului, — ca o realitate iminentă, care ne macină nervii, limitându-ne în insomnia prezentului, dându-ne alternanțe de panică și frenezii de evadare într'un absurd mântuitor. Trăim în incertitudinilor, fără să avem o filosofie organică incorporată, o resemnare, o îndârjire, sau o religie eroică, așa cum o au japoanezii de pildă. Neadaptăm la condițiile vieții de azi — elocotitoare de evenimentente — sufletul nostru e hântuit de neliniști, căutându-și o nouă structură, un nou echilibru, fără să știe le fi găsit.

S'a schimbat femeia, tovarășa noastră cu păr lung, care după ce

știe răspunsurile la întrebările fără de leac.

Pe-acest creator al literaturii rezolvative, îl așteaptă epoca noastră neîndestulată.

Când va veni? Cine știe! Poate abea s'a născut în noul Bethlehem. Sau poate că deja mâna lui liberatoare coboară din înălțime în spre noi, pe paginile manuscrisului său messianic.

Dar eu, de câteori la București, la Iași, pe ulițele unui târg provincial, mă plimb noaptea și zăresc undeva la o mansardă o ferăstrău luminată de aurul unei lămpi de veghe lungă, mă întreb: nu cumva acolo începe viitorul? Nu știu. Dar sufletul meu salută adânc aceste ferestre de aur ale speranței, îndărătul cărora dintr'o frunte a literaturii românești, — așa cum, întorcându-mă spre trecut, îmi plec genunchii lângă umbra lui Mihail Eminescu.

IONEL TEODOREANU

CRONICA muzicală

de ROMEO ALEXANDRESCU

FILARMONICA. Cu simfonia IV de Albert Roussel, concertul simfonic al săptămânei trecute s'a situat, dela început, într'un „modernism“ muzical de bun aluat, pe care de altfel l-a regăsit, în felurite etape, dealungul programului.

Simfonia IV de Albert Roussel, una din ultimele pecetluri de seamă ale personalității marelui muzician francez, a fost terminată în 1934. Ritmul de desfășurare al lucrării atestă acea imaginație sobră, dar temerară, vie, dar stăpânită de hotărâre, energică și sensibilă, prezente în întreaga lui operă de maturitate.

Prima parte a simfoniei, precedată de o introducere lentă, e croită pe ritmuri și teme concise și evoluează fără stăgnări, sfârșind fără perorații cadentiale, simplu, cu o frază străină de orice efecte terminale, ceea ce îi dă o energie particulară.

După un andante desvoltat cu măsură și concentrare, un scherzo, scurt, dar plin de nerv și de acțiune, viu și substanțial inspirat, înfățișează una din fețele cele mai isbutite ale simfoniei, urmat de un „rondo“ final de accent sincer și desfășurare aducătoare de interes muzical mereu reînnoit.

Viața contrapunctică a scrisului compozitoresc al lui Albert Roussel, meșteșugul bogat și cert al instru-



D-na LIVIA ȘERBESCU

mentării, cât și constructivismul succint și consecvent ce apar în tot decursul lucrării, îi adaugă acea bună organizare lăuntrică, necesară irabilității unei creații și îi împrumută o valoare valabilă, în ansamblul muzicii franceze moderne.

Maestrul George Georgescu a găsit juste mijloace de caracterizare dirijorală a simfoniei lui Roussel, subliniindu-i laturile esențiale cu avânt convingător.

„Variațiile simfonice“ pentru pian și orchestră, de César Frank, și inspiratele „Nopti în grădinile Spaniei“ de Manuel de Falla, au primit interpretări de calitate mulțumită concursului d-nei Silvia Șerbescu, solistă de talent plin, viguros, admirabil cultivat și adaptat judicios interpretărilor d-sale.

D-na Șerbescu știe să-și supună jocul, slujit de o tehnică de treaptă superioară, cerințelor instrumentale și expresive ce variază, dela o compoziție la alta. Masiv, aderent, impetuos, emanând un accentuat dinamism, sau redus la atingeri ce estompează sunetul, îi dă sbor ușor și delicat, în ritm vehement croit de sacadele iuți și precise ale brațelor sau în sonorități de prelungită și mediativă emisune, chipul de a mâinii claviatură al d-nei Șerbescu păstrează întotdeauna aceeași securitate, reflectează în totdeauna aceeași judecată muzicală serioasă, pătrunzătoare, egal distribuită, și dovedește o excelență constituire.

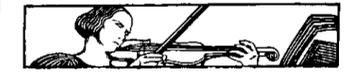
D-na Șerbescu a construit cu coeziune și a interpretat în linia armonioasă și simțite „Variațiile simfonice“ de César Frank iar poemul simfonic cu pian, „Nopti în grădinile Spaniei“, de Manuel de Falla i-a cântat în sugestive culori și accente poezia evocatoare și farmecul specific.

D-na Șerbescu a fost de repetate ori aplaudată după fiecare din reușitele d-sale interpretări.

Concertul s'a încheiat cu a doua suită din baletul lui Maurice Ravel „Daphnis și Chloe“.

În prilejurile îngăduite de program, s'au desemnat, în felurite momente ale concertului, contribuții individuale pe care le vom însemna.

Au fost acele ale d-lor Alexandru Teodorescu, George Cocea și Vasile Jianu.





SFÂNTUL DUMITRU —ȘI NEȘTIUTORUL—

Poveste culeasă de MIHAIL VULPESCU

către palat, ducându-i fetiței lui, pe care o iubește ca pe lumina ochilor, un tovarăș micuț de joacă. Neștiutorul, că așa se numește copilul, se pomenește scos din zdrențe, îmbrăcat în hăinuțe bogate și-n nelipsit de lângă fetiță, ca doi frațiori cuminiți, în jocurile lor, ca și în cele ce învață pentru a-și îmbogăți mintea și sufletul. Nu poți găsi pe unul fără celălalt: în fața dascălilor, prin grădinile fără sfârșit și fermecătoare ca raiul, la masă, la joacă, sunt nedespărțiți.

Au trecut anii. Ei sunt acum măricei. Ea, e Domnița, fată de împărat, el, dlăcău voinic, voios și frumos, de se opresc trecătorii în drum să se minuneze de ei, căci, nu se poate vedea mai frumos pe lume, ca acești copii ai lui Dumnezeu, tineri și voioși ?

Iată, că într-o zi, se ivește pe pașiștea din fața palatului o ceată de călăreți, în strae cavaleriești strălucitor de bogate și cu sulici ce sclipeau în bătaia soarelui. Din mijlocul lor, se desprinde un tânăr cavalier chipeș, în haine bătute cu nestimate, ce păreau stele bătute pe bolta cerului. La soare te puteai uita, dar la el ba. Calul lui varsă foc pe nări și joacă în șea, nechezând. Buclele lui aurii joacă în bătaia vântului și mâinile lui delicate instruesc cu putere animalul sălbatec ce pare că joacă pe jăratec. Un ostaș mai vârstnic din ceată, vine până lângă scara palatului, bate de trei ori cu mânerul suliciei pe piatră, așa cum e obiceiul și descăleacă. La auzul semnului iese un băiat de casă, îi ia pergamentul făcut sul din mână și intră în palat. Curând după aceea, iese din nou, ușile se deschid toate la comandă și călăreții sunt primii cu toată cinstea cuvenită. Sunt primii pețitori cari vin la fata împăratului.

Abia acum înțeleg ei, fata de împărat și Neștiutorul, că nu mai sunt copii și că le-a venit sorocul pentru a fi ca soț și soție. Tot acum însă le-a intrat câte un fior în inimă de spaimă de a li se zdrobi visul de ferice și de a fi despărțiți unul de altul. Se hotărăsc, în gând fiecare, să nu-i despartă nici moartea cât e ea de moarte. Ei, nu cunosc decât viața, moartea le e străină și această viață au dus-o mereu împreună din frageda copilărie. Ei sunt fericiți

fără nici un gând de acelea care, la vârsta lor e secerător și doborât de suflete, prăpastie fără fund din care sufletele nu mai revin.

Zadarnic se trudește bietul împărat să le lămurească rostul pretendenților, cari vor să vină deacum în șiruri nesfârșite, de prin apropiate și depărtate țări, căci fata ține una și bună :

— Dacă-mi este scris să devin soția cuiva, apoi acela va fi numai Neștiutorul, pe altul nu-l iau și pace.

Văzând împăratul că n'o scoate la capăt cu ea și mai mult cu gândul de a se curăți de acel copil sărac, ce nu e de viță împărătească, alege pe unul din pretendenți, pe care îl scoate el mai apropiat în bogății și ranguri de el, îl pune față în față cu Neștiutorul și le zice :

— Dau fiecăruia dintre voi nouă căpetenii, nouă soldați și nouă corăbii. Să plecați fiecare pe apă: Tu, fiule de împărat, spre răsărit, iar tu Neștiutorule spre Apus. Care se va întoarce dintre voi cu încă atâtea corăbii și va veni zdravăn înapoi, aceluia îi voi da de soție pe fata mea.

Au plecat fiecare încotro le spusese împăratul. S'au mai oprit ei prin multe porturi spre a-și lua merinde. Fiul de împărat se oprește la un tărâm, ancorază corăbiile și ia toată lumea de pe borduri cu el în orașul de port să-l viziteze și să mai petreacă fără a lăsa un păzitor cu ele. Neștiutorul, ajuns și el la un port de seamă, ia jumătate oameni cu el, iar ceilalți, îi lasă de pază pe corăbii. Cum orașul era prea departe de port, se așează la umbra unui copac mare să se odihnească. Dă ordin oamenilor lui să-l păzească în timpul somnului ca nimeni să nu se apropie de el. Dar oamenii Neștiutorului, fiind și ei rupți de oboseală, îi prinde somnul și adorm cu toții.

Când somnul îi este mai dulce, Neștiutorul simte că cineva s'a apropiat de el, aveau. Capul îi arde de dogoare și sare speriat din somn. Nu vede pe nimeni, doar o dără mare de lumină cenușie, care șerpuește pe pământ ca o cărare, până hăt, departe, pierzându-se în codrul des al unui munte din fața lor. Trezește pe oameni din somn și îi întreabă dacă n'au văzut ei, pe cineva

Și acum dăra de lumină care însemna pe iarbă o cărare luminoasă, se arăta tot mai lămurit, el se hotărăște să se ia după ea, să vadă unde se duce. Spune oamenilor lui să-l aștepte pe loc că va veni îndată. Ajunge la un luminiș unde razele îi descoperă o colibă, în fața căreia sta un schimnic. Lumina care l-a purtat până aici îl încercuește, iar pe capul albit de vreme al bătrânului chimnic formează o cunună.

Neștiutorul, rămâne pironit locului în fața dumnezeiești arături. Bătrânul, văzând marea lui nedumerire, îi spune cu blândețe :

— Apropie-te. Eu sunt Sf. Dumitru. Eu ți-am apărut în somn și te-am adus aici. Eu te-am făcut să pornești pe aceste meleaguri. Pentru credința neîndoelnică a tatălui tău, pentru sufletul tău bun și blând și pentru răvna cu care maică-tă prăznuiește sărbătoarea, așa cum a fost dorința lui taică-tu, înainte de a se stinge. Te-am chemat aici pentru a te ajuta să te împreni cu celălalt suflet bun care te iubește, al fetei de împărat, așa cum Dumnezeu însuși vrea. Nu departe de aici, peste dealul cela înalt, se află un mare oraș. Acolo, e reședința împăratului acestor ținuturi. Împăratul și-a pierdut de mult timp vederile. Îți dau ție putere să-l vindecii, iar el, drept răsplăt, îți va da orice ajutor îi vei cere, orice vei dori. Iată aici am un saculeț cu niște frunze, te duci acolo la împărat, plămădești o fierțură din aceste frunze și îi dai să se stropească cu ele. Cu bogățiile și comorile lui nesocotite îți va veni în ajutor să te întorci la draga ta și să-i fii soț. Și, acum, grăbește-te, că nu e timp de pierdut.

Mai iute ca neștiutorul să poată să se întrebă ceva, sau să se desmeteească din nedumerirea lui, Sf. Dumitru a dispărut cu colibă cu tot, ca și cum nu s'ar fi arătat nici odată. Ce mai poate face el decât să asculte sfatul Sfântului ? Se întoarce repede pe unde venise, spuse oamenilor lui cele întâmplăte și plecă fără zarvă să ajungă la împărat înainte de a se înnopta. Sosește în sfârșit, în fața palatului și spune sfințicilor că a venit să lecuiească pe împăratul lor.

— Cum? întrebă cel mai de aproape sfințic — atâția vraci, doctori, magi vestiți au venit cu știința lor și nu l-au putut lecuși și tu, un biet tinerel, vrei să-l lecuiești cu câteva frunze uscate ?

Câte voci de desnădejde, tot atâtea zăflemele, în marea larmă, răsună pretutindeni la stăruința lui de a-l lăsa să vorbească împăratului. Dar, după multe rugăminți, a fost dus în încăperile stăpânului, căci, vutul mulțimii ajunsese până la împărat. Suferindul este ca și cel gata să se inee, se agață și de un pai. Așa și împăratul nostru, care sta țepăn cu ochii în gol, îl iscodește cum și ce fel, și-l lasă să-și încerce norocul. El fierbe frunzele date de Sfânt și cu apa lor stropește fața împăratului. Cei din jurul lui rând de după coloanele de piatră cu neîncredere și batjocoresc credința lui de a vindeca pe împărat. Dar, spre mirarea și încremenirea tuturor, îndată ce fu stropit pentru prima oară, el simte o învioreare mare în toată ființa și începe să întrezărească. Nu sfârșește neștiutorul să-l stropească și a treia oară cu apa făcătoare de minuni, că împăratul deschide ochii lui stinși până acum și strigă tresărind de ferice :

— Văd, văd! Doamne! În sfârșit, vindecat! Cine ești tu, copile al lui Dumnezeu de unde vii? Cere-mi tot ce vrei, sunt gata să-ți dau jumătate din bogățiile împărățiilor mele.

— Prețul vindecării tale, este să-mi dai nouă căpetenii, nouă soldați de rând și nouă corăbii, să mă întorc în țara mea cu ele. Iar, pe acești batjocoritori, care erau gata să mă alunge cu leacurile mele, înlătură-i Măria Ta — că sunt răi, lingușitori și necredincioși.

— Să se facă voia celui ce m'a vindecat — strigă plin de veselie și mulțumire împăratul.

Toată cetatea se veselește și vestitoriile aleargă în tot cuprinsul țării să vestească vindecarea lui lor împărat. Neștiutorul, spre umilirea oamenilor lui, aduce cele nouă corăbii și soldații dăruiți și o pornesc pe mare înapoi de unde au venit.

Fiul de împărat, pretendentul fetei care plecase odată cu el, s'a dus, precum spunea, în oraș să petreacă și au lăsat corăbiile fără paznici. Peste noapte, a venit furtuna și le-a deslegat, iar valurile le-au purtat departe de or mai fi plutind și azi.

Neștiutorul, la întoarcere, dând într'un port de el unde cerșea, se înduioșă și îi dădu o corabie să se întoarcă și el la împărat. Cum se văzu în corabie, întinse pânzele și mână, mână din răspuseri. Ajungând mai devreme ca neștiutorul, îi spuse împăratului că fiul ni-mănuși s'a inecat, cu corăbii cu tot. Era o minciună. Pretindea acum la mâna fetei

Fata împăratului nici nu mai voia să audă una ca asta. Ea se închide într'un turn înalt de unde privește mereu departe pe care. Jos, împăratul nu mai știa ce să spună pretendentului, care nu vrea să mai plece fără fată. Trec astfel trei zile, zile de chin pentru biata fată, ca și pentru împărat. A patra zi, când soarele se înalță de-o suliță deasupra mării și când cearta împăratului cu pretendentul este în toi, iată că apare în ușa sălii, unde se afla împăratul cu oaspetele, fata care, înecată de lacrimi de bucurie, abia că mai poate spune un singur cuvânt.

— Vine !
Cade apoi pe pardoseală, sleită de puteri și de bucurie iar, deasupra, sosesc vestitoriile și anunță că au sosit în port, multime mare de corăbii, cu soldați streini, căpetenii, iar în fruntea lor, se află Neștiutorul, plin de veselie.

Împăratul dă ordin să fie legat fiul de împărat care a mințit cu necrușinare, dar Neștiutorul cu logodnica lui, plini de ferice, se roagă de el să-l ierte și îl trimite pe unde a venit.

S'a făcut nuntă mare cu alai împărătesc, iar ziua de Sf. Dumitru a fost mereu prăznuită de cei fericiți și poate că și azi o mai prăznuiesc, de vor fi mai trăind pe undeva.

TANIA

Nuvelă de SERAFIM CADAN

Tăiușul fulgerului sfășie întunerecul. Talanga spartă a tunetului răzbește sgomotos, grav, sfidând delicata teamă strecurată în inimile celor cu fiorul păcatului. Despicătura tiviturilor în pânzele cerești, sloboade parcă o larmă de hohote batjocoritoare, pitite și ascunse până adineaori — care acum se furiează cu toată gama sinistră în biroul lui Alexi Orlin.

Hotărît, o jivină grețoasă, disprețuitoare își bate joc de suferința lui. Mai mult, i se pare că acest hohot monstru este însăși oprobiiul prietenilor, rudelor și al întregii lumi, unde artistul Orlin este un răsfățat. Este spasmlu fericit al bucuriei dușmanilor, la marginea prăpastiei, unde a fost îmbrăncit de mâna cea mai scumpă și delicată. Mâna soției sale Tania! Da! Tocmai ea îl îmbrăncește în noroi. Ea îi dă rămaș slava dobândită și păstrată cu atâtea sacrificii. Acum, căminul, unde el se refugia obosit, să se liniștească, după aventurile scurte, oferite din cariera lui, îl vede risipindu-se și bălăcind în bărfeli. Câtă odihnă, după nopți pierdute în brațele frumoaselor bucurăsențe, nu regăsea el la pieptul soției sale. Ea a fost doar unica și adevărata sa dragoste. Neuitata lună de miere și celelalte luni trăite între vis și realitate, alături de senina lui Tania se puteau oare uita? Chiar furat după un timp de vechile obiceiuri, acestea nu-i smulgeau firul acela de iubire, păstrat cu o iconiță, undeva în inimă, pentru soția lui. Și, acum, sfârșit! Incornoratul soț va ști să picure sângele nevredniciei Tania. Ea și pe urmă el, amantul.

Alexi Orlin, cu mâna crispată pe revolverul până mai adineaori, rățâcit în sertar, așteaptă, bărbătește și hotărît. Numai țigările aruncate dela primul fum, aprinse și iar părăsite, mai dovedesc sdruncinul său sufletesc. Obrazul

palid și subțire pare calm.

Afară, furtuna, poate presimțind nedomămintul, sfărâmi crengile, izbește geamurile, pregătind un decor specific dramelor. Ploaia răpăie, aici încet, timid, aici mărind și glasul cu rezonanța de darabană.

De câteva minute se află Orlin în casa lui. De dimineață, ziua părea să nu se schimbe, precum nici nu bănuia să fie răscrucea întregii sale vieți. Plecă devreme de acasă. A fost cald, cer curat. O raită pe la „Flora”, masa la „Continental”, iar la patru jumătate suna la Anișoara Rizeșcu. Cu o zi înainte i-a fost prezentat după o premieră. Flori și doamne, unele cu mirosul și celelalte cu ciripitul i-au legănat mândria pe culmi de neatins. Un prieten îl atrase, aproape forțat, spre o necunoscută. În fața unor ochi negri arzători și un pic ironici, el simți vraja încolăcitore a trupului molatic cu mișcări de cadână. O rochie îndrăzneată desvăluia un corp alb, cu sângele ca jare. Se inclină, cucerit și mâna doamnei, cu un trandafir-boboc, i se întinse :

— Nu-ți ofer buchete; e un singur trandafir și între petalele lui caută sufletul unei femei.

În cabină, Orlin visa fericit la noua sa cunoștință. Trndafirul adus din când în când pe lângă obraz, spre a mângăia buzele cu simplitatea lui catifelată, îl înțepea. Privi atent. Între petale, cocoșită, era cartea de vizită cu adresa doamnei și două cuvinte: „Măine, 4 1/2... ..Odăia de primire, găteala ușoară, abia apărând svelțețea ademenitoare a gazdei, păreau lui Orlin o invitație la îmbrățișare. Însă, încercarea a murit pe loc. Doamna înălță capul și-l opri cu ochii pe jumătate închiși, sculptori și răi.

— Prieteni de vom rămâne, ori ba,

(Urmare în pag. 7-a)

Într'un sat de câmp, departe, trăia un om al cărui nume era Dumitru; om sărac, dar bun la suflet, fapt pentru care toți vecinii și sătenii îl respectau și-l iubeau ca pe un frate bun. De ziua lui, praznic mare era sub acoperișul casei sale, unde se aduna întreg satul, nu atât pentru mâncare și băutură, cât pentru cinstea de a fi oaspeții unui om atât de cuminte și bun. Veselia nu mai conținea; în sfârșit, omul lui Dumnezeu, nu altceva. Avera lui era o casuță și o fașie de arătură.

De multă vreme, soția lui dorea un vlăstar. Într'una din zile i se arătă semnele împlinirii visului ei atât de drag. Domnul le dădu un copil. Tocmai când se simțeau mai fericiți și harul Domnului pogorise sub acoperișul lor, de dragul noului născut, iată că se îmbolnăvi bărbatul. Boala nu-i fu de leac. Se prăpădi nu după multă vreme de bolire. Înainte însă de a trece în lumea dreptilor, chemă la el pe soția lui mult iubită și îi spuse :

— Draga mea, eu mă prăpădesc, presimt bine. Aș avea însă o dorință ferbinte, pe care te-aș ruga să mi-o împlinești : de ziua mea, ziua sfântului Dumitru, de când suntem noi împreună, am avut praznic în fiecare an. Cea mai frumoasă sărbătoare pentru sufletul meu, pe care te-aș ruga să o ții așa câte zile vei avea.

Soția îi făgăduiește fără a gândi la altceva și el își dădu sufletul. Se apropie ziua praznicului. Cu ce să-l sărbătorească nu are, dar cuvântul celui ce nu mai este, trebuie îndeplinit. Amărâta de femeie nu mai știa cum să facă, ce să dregă, să-i împlinească ultima dorință. Își ia copilul în brațe și o pornește spre târg. Cum merge ea amărâtă, iată că zărește de departe o caleașcă, cu șinele roților de aur, împodobită cu înbasme și trasă de 6 cai ca smeiți E. Împăratul, stăpânul acestor ținuturi. Lângă el în trăsură, o fetiță frumoasă ca un înger, vlăstar femeesc de viță împărătească, fata lui. Femeia, văzând că se apropie caleașca, îngenuncha pe marginea drumului, neîndrăznind să ridice capul. Împăratul văzând-o, dă ordin să oprească și o întreabă de unde e și unde se duce.

— Sunt din satul vecin și mă duc la târg, prea mărite Doamne, zise ea, sfârșită de durere și oboseală, poate că s'o îndura vreun suflet milos să mă ajute să prăznuiesc ziua Sf. Dumitru, ziua răposatului meu soț.

— Păi dacă ești săracă, de ce mai prăznuiești ziua lui ? Nici Dumnezeu nu cere dela cel ce nu are.

— Asta a fost dorința lui, Luminate, dorința lui din urmă pe care mi-a lăsat-o cu limbă de moarte. Deși suntem săraci că atât eu cât și pruncul meu nu mai avem după ce bea apă dela moartea lui, dar aș vrea să-i împlinesc dorința. Urmilele ei cuvinte se pierd într'un greu suspin. În timpul acesta, fetița împăratului se dăduse jos din caleașcă și se juca cu mânuțele săracului copil, mângâindu-l.

— Na — zice împăratul aruncându-i o pungă cu bani — du-te și prăznuiește ziua Sf. Dumitru ca altă dată, așa cum a fost dorința sotului său.

Femeia, plângând de recunoștință și mulțumind împăratului, se scoală de jos să plece, dar mai pleacă dacă poți... fetița s'a agățat de copil, trage plângând de zdrențele lui și nu voește în ruptul capului să se mai despartă de el. Împăratul, văzând aceasta, îi zise femeii care nu știe ce să mai facă :

— Ascultă femeie, dă-mi copilul tău și îți spun că voi îngriji bine de el, îl voi crește cum se cuvine, îi voi face un rost în lume. Dacă fetița mea îl vrea să se joace cu el, vreau să-i îndeplinesc și această dorință și va fi bine de copilul tău.

Femeia, nu mai are de ce se opune la atâtea ferice neașteptate, lasă copilul împăratului, ia punga cu bani și o pornește înainte spre sat plină de mulțumire că va împlini dorința ultimă a sotului ei.

Împăratul o pornește în trapul cailor

Năstirea lumii și ingerii omului

(Urmare și sfârșit)

de NICOLAE AL LUPULUI

A pedepsit pe Adam ca în sudoarea frunții să-și amiruie hrana muncind pământul spre a se chinui și el ca îndemnatul său, iar pe Eva întru dureri să-și nască fiul, spre a se înmulți seminția lor și să fie muritori, sufletele lor mergând în Iadul lui Satan. Dar ca și cum i-ar fi părut rău de lucrul mâinilor sale, a adăogat:

— Veți merge și veți sta în Iad, până ce unul din seminția femeii va zdrobi capul șarpelui, care v'a îndemnat la neascultare.

Satan, care pândește în umbră, a auzit ce a spus Ziditorul și a hotărât să puie câte un duh al său din cei răsvrațiți, care-i oglindeau năzuințele și voile — de pază la ori ce copil va eși din femeie, de la polimire până la moarte, când îi va aduce sufletul în Iad.

Aceste duhuri necurate ale Iadului, trebuiau să îndemne pe urmașii lui Adam și Evei, la batjocurirea lui Dumnezeu și la toate faptele rele, contra făpturilor sale. Atunci animalele create de Satan, au început a sfășia pe cele făcute de mâinile lui Dumnezeu și s'a produs primele vărsări de sânge.

Oblăduire liniștite la olaltă, i-a urmat prigoana și pânda sfâșierii sângeroase. Cain, fiul lui Adam, gelos pe fratele său Abel, l-a omorât după îndemnul nevăzut al necuratului, care călăuzea sufletul său, producându-se prima crimă prin vărsare de sânge omenesc, care a mănjit pământul.

Luna, cea făcută din mărgăritarul incului dumnezeiesc, a oglindit în ea această crimă și românul vede până azi în lună, pe Cain, purtând în spinare trupul mort al fratelui său Abel.

Urmașii lui Adam s'au tot înmulțit an de an mereu, până ce au ajuns să umple pământul. Sub povata însă a duhurilor necurate ale Iadului lui Satan, au început a se sfășia între ei, după pilda fiarelor sălbatice, așa că răutățile și blestemățiile lor se înălțau către cerul dumnezeirii, ca un bușneag puturos.

Dumnezeu ne mai putând fi îndurător de atâtea fărâdelegi, a hotărât să stingă neamul omenesc de pe fața pământului prin potop. Aducându-și însă aminte, de făgăduiala dată lui Adam și Evei, a căutat printre ei pe cel mai înțelept și mai drept, și a găsit — după spusa unui cântec pe „Tata Noe cel bătrân, Român vechi și bun creștin, care-a pus vița de vie, de alean ca să ne fie”, și i-a dat poruncă să intre el cu copiii, ginerii, și nurorile, luând și dintre toate viețuitoarele — din cele curate câte șapte perechi și din cele necurate câte două, de fiecare soi, apoi Dumnezeu a deschis zăgazurile cerului și a dat drumul potopului, care a înecat fața pământului de n'a mai scăpat altă ființă cu viață.

Apa a întrecut piscurile celor mai înalți munți, iar păsările neavând unde se mai odihni, au pierit în valuri cu aripele îngreunate și abătute de furtuna cea grozavă.

Când s'a ostit prăpădul, corabia lui Noie, părea ca un firicel de praf, căzută într'un uriaș strop de rouă, răstrângând lumina soarelui sub cerul dumnezeirii!

Satan însă, viermele neadormit, având treaz în minte spusele lui D-zeu că unul din urmașii femeii îi va zdrobi capul, a hotărât să piardă toată seminția omenescă, ca să-și ia de o grijă.

Luând un sfredel, s'a urcat din adâncul apelor potopului și a găurit corabia pe fund. Șarpele, care fusese luat și el de Noie în corabie ca să-i scape seminția, știind din neamul său cum se lăsese amăgît spre a-i împrumuta chipul, primul strămoș — văzând acum că Satan vrea să facă o nouă mârșăvie, și-a vărat coada în gaură astupându-și și ferind-o de inec.

Cică din soiul acesta de șerpi, s'ar coada boantă și e credința că omul care trage vîpșă sau năpârca, care are ar omorâ-o face un păcat.

După potop, oamenii, iar s'au înmulțit de au umplut pământul. Neostitul dușman și răsvrător în contra Domnului, iar a scos capul.

Prin ingerii săi cei întunecați, iar a început a înșufla în inimile și sufletele oamenilor, să facă cele mai rele fapte de necmenie și fărâdelege. Ba și-au pus în cap, să facă un turn prin care să se urce la cer și să se ia la hartă cu inșuși Atotputernicul.

Dumnezeu, văzând această ispravă a ne mai pomenitei lor truffii, le-a amestecat graiul, ne mai putându-se înțelege unii cu alții. Turul a rămas neisprăvit iar neamul omenesc despărțit în popoare cu o mulțime de graiuri deosebite.

Satan văzând că toate uneltirile sale împotriva lui Dumnezeu rămân zadarnice, a trimis pe căpeteniile sale nevăzute la cărmuitorii neamurilor de limbi deosebite, spre a-i învăța să facă arme, să cunoască meșteșugul războiului, apoi băgând zizanie între ei, să-și înceie în războaie fără de sfârșit.

Oamenii au întins atunci pe lume și mai mult pata sângelui vărsat, făcând focului mistuitor și au lătit cu o dră-

cească bucurie distrugerea, ruina, jalea și durerea robiei.

Dumnezeu, care făgăduise lui Adam că-i va izbăvi neamul din robia Iadului, a trimis pevestitorii săi profeti, ca să vestească venirea pe lume a Mântuitorului.

Satan din Iadul său însă, știa clipă cu clipă orice nouă zămislire a femeilor de pe tot întinsul lumi.

S'a întâmpinat însă ca unul din prooroci — Sfântul Ilie — plecând de tână în lume pentru a vesti venirea Mântuitorului, și-a lăsat muiera însărcinată. Când s'a fost întors acasă, — dracii, cum se țineau numai de blestemății, i-au eșit în cale sub chipul unor oameni din sat pe care-i cunoscuse, — spuindu-i că tatăl său i-a luat locul, pe lângă femeie sa.

Când a pătruns în tinda casei, s'a uitat mai întâi pe fereastră și a văzut pe soție alintând pe unul a cărui căciulă semăna cu a tatălui său.

Plin de mânie, a bătut în ușe, și s'a fost întâmpnat ca să-i deschidă chiar bătrânul lui tată, pe care l-a isbit cu măciuca și l-a omorât.

Cum s'a convins că a fost o greșală, căci cel desmerdat era fiul său, a înțeles că dracii i-au homolocat mințile și l-au băgat în păcate.

Amărit și scârbit peste măsură de această întâmplare nenorocită, a fugit în pustie să se pocăiască, rugând pe Dumnezeu să-l izbăvească de păcat și să-l ajute a-și săra sufletul cu neamul cel drăcesc.

Umblând el prin pustie, incoace și incolo, a ajuns într'un fel de țanc pietros numai stâncărie prăpăstioasă și crăpături în pereții de piatră, când iacă îi ieșe înainte un om îmbrăcat după felul oamenilor chiaburi.

— Ce faci pe aici omule?

— Iacă mă canonesc, ca să-mi ierte Dumnezeu un păcat pe care l-am făcut.

— Vezi-ți de treabă omule și nu te mai chinui singur și pe de geaba, că după moarte sufletul tău tot în Iad va merge. Barim încearcă de trăiește bine cât ai fi pe lume ca să nu-ți pară rău că n'ai trăit.

— Așa o fi, dar vezi că noi cei săraci e mai greu s'o ducem bine.

— Bagă-te slugă la mine omule, că ai s'o duci împărătește. Îți dau sămbrie bună, mâncare cât ai vrea și toate plăcerile în care ai vrea să te lăfășești.

— Dar ce trebuie să fac în schimb?

— Să fii vizitiul meu. Să-mi îngrijești caii; să le pui și să le scoți hamurile, să le dai de mâncare și să mă plimbi cu trăsura mea unde oi avea eu poftă. Primești?

— Primesc.

— Dacă-i așa, hai cu mine.

Și luându-l pe Ilie, au apucat amândoi pe o potecă și tala, tala, au ajuns la gura unei peșteri, în care au intrat coborînd mereu în jos, iar peșterea luminându-se cu o lumină verzuie, până ce au ajuns în lumea cea de desupt a Iadului.

Ilie a înțeles că a încăput pe mâna unui încornorat al Iadului, dar n'a zis nimic.

Când a văzut însă caii — niște telegari, care suflau bălbăre de foc pe gură, și pe nări, — iar picioarele le jucau în schinte — s'a cam înfricoșat la început, dar mai apoi s'a mai înviorat o leacă și căpătându-și tot curajul. Prin trup a simțit ca o furnicătură de putere nebănuită și a înțeles că aceasta-i vine de la Dumnezeu. Fără teamă, a apucat frâncile cailor strunindu-i bine, apoi a aruncat pe ei hamurile și i-a pus la trăsura.

— Gata stăpâne.

— Bravo Ilie, te pricepi la meserie.

— Omul trebuie să se priceapă la toate, că numai așa își poate amirui traiul.

După ce l-a plimbat pe Satan prin Iad, ca să vadă cum ard cuptoarele și cazanele de caznă ale sufletelor păcătoase, s'a înapoiat punând caii la grajd și dându-le de mâncare cărbuni aprinși. Ilie s'a deprins cu traiul în Iad și cu dracii, unde era îmbiat cu de toate bunățiile, dar el n'a primit să mănânce de cât pâine și să bea decât apă, iar tinerile drăcoace luând înfățișarea celor mai frumoase femei din lume, nu-l puteau ispiți să păcătuiescă cu ele.

Satan era mulțumit de serviciile lui Ilie și îl lauda nevesti-si zicând:

— Avem un vizitiu pe cinste, care se pricepe să mănă caii, mai abilită ca mine.

Auzind așa, muiera lui Satan, care era însărcinată cu Antihărt, a poftit să se plimbe și ea cu el pe fața pământului, că i s'a uriat cu fumăria din Iad.

— Pune caii Ilie, că azi ieșim pe pământ — da poruncă Satan ca să facă voia muierii.

— Acum stăpâne — a răspuns Ilie și cât ai bea un pahar cu apă, trăsura a și fost la scară.

Ilie mână trăsura cu cai înaripați ce ițu foc din nări, peste prăpăstii, în fundul cărora fumează căldările cu păsat de piatră, fiergând pucioasă — și a ț-

nut șleaul tot în sus, până ce au eșit pe pământ.

Când a văzut drăcoaca — muiera lui Satan — frumusețile lumii de sub soarele dumnezeirii, i-a părut tare bine și a întrebat:

— Dar aicea cine stăpânește?

— Deocamdată oamenii, care stau între cer și Iad — dar al căror suflet este după moarte al nostru și unde se încearcă să li se facă cunoscută venirea unui Mântuitor, de către niște nebuni



numiți Profeti. Dar asta nu se va întâmpla niciodată, căci aici am hotărât eu să fie împărăția fiului nostru Antihărt, pe care tu l-ai polimit și mi-l vei naște la timpul lui.

Când fiul nostru va crește mare, îi voi da trăsura și caii aceștia ca să se urce la cer și să înfrunte pe cel ce m'a fulgerat și răsbunându-mă să-i apuce domnia.

Lui Ilie atâtea i-a trebuit să audă, că l-a și păcut gândul cum ar face ca să fure trăsura necuratului.

Într'o pădure mare, văzând drăcoaca un lac frumos, cu apa limpede cum îi vioara, a cerut să oprească trăsura spre a putea să vadă mai în voie frumusețea cea de nesus a locului.

Cum în ziua aceea, se brodisse și o viepe de căldură care făcea să liure zarea, cum se întâmplă uneori vara, muiera lui Satan a spus bărbatului:

— Hai bărbate să ne scaldăm în lacul ăsta, că m'a apucat căldura de-mi vine rău.

— Hai nevastă.

Și desbrăcându-se s'au aruncat în lac, dându-se de-a scufundișul până la fundul lui. Dar se vede treaba că Dumnezeu, o fi făcut un semn din cer, că lacul a înghețat de nouă stânjeni, șapte palme și un sfârțar.

Ilie când a văzut minunea că a înghețat lacul în toiu verii, a înțeles că e un semn de la Dumnezeu. S'a suit în trăsura, a prins hățurile și biciuind caii, i-a îndreptat tot în sus, înspre slăvile cerului.

Satan, văzându-se sub ghiță ca într'o capcană — să plesnească de ciudă. S'a dat mai la fund și încordându-se a început a lovi ghița cu coarnele într'o grabă înfierbântată și aproape zăpăcit.

Ceilați draci de pe lume, care îi oglindeau gândurile, s'au homolocat și ei de sbaterea și zăpăceala stăpânului, uitând în clipele acelea veghea cea de la început poruncită. Atunci Sfântul Duh, a coborât peste fecioara Maria, care a și zămislit pruncul, care trebuia să zdrobească capul șarpelui, adică pe Mântuitorul.

Satan izbînd ghița cu capul, ca un berbec, căci coarnele aproape se tocise, a isbutit să spargă ghița și să se avânte după Ilie în slăvi, dar acesta și trecuse de pragul cerului.

Un fulger l-a vestit pe Satan că nu poate trece mai departe, iar Ilie, strînind caii, a oprit tamen în fața Tronului Celui Prea Înalt.

Ale tale să fie Ilie, caii și trăsura — ca o răsplată pentru tot răul ce ți-au făcut ție dracii, — a spus Dumnezeu în bunăteata sa — apoi rupând o smicea dintr'un pom al Raiului, a făcut-o codiște, căreia legându-i un fir de păr din slăvitul său cap — le-a dat ca biciu în mâinile lui Ilie spunându-i:

— Să te plimbi prin văzduh și unde-i vedeai draci că s'au prea apropiat de cerul meu să-și plesnești cu biciul acesta — dar bagă seamă, de pământ să nu te prea apropii.

— Sluga ta Doamne — a răspuns Ilie — dar când s'a apucat de treabă, n'a mai ținut seamă de cecea i-a criticat Dumnezeu, căci după ce și-a răcorit inima cu dracii din văzduhurile cele de sus, a început a da câte o raită chiar până aproape de pământ.

Era prăpădul lui Dumnezeu, căci nebunul de Ilie da cu atâtea sete cu pleasna biciului său de foc, că sărea copilul din muere și vițelul din vacă, iar pe încornorați când i-atingea, le stingea ființa, nerămânând din ei decât un ușor fum ca de pucioasă, așa că abia cei mai îndrăzneți de mai cutezau să iasă pe fața pământului.

Prinzând Dumnezeu de veste de is-

prăvile lui Ilie, și de câte femei și vite născuseră înainte de vreme, l-a chemat pe Ilie la El și i-a spus:

— Fiindcă nu mi-ai ascultat porunca, să și se suce mîna cu care ai trîsnit atât de vrăsmăsește și deacuma înainte îți dau nori, care să fie podeală trăsuri tale iar mai jos de ei să nu poți trece niciodată.

De atunci, cică Sf. Ilie a rămas stîngaci și dă cu trîsnetul mai domol, iar oamenii, când aud bubuind pe sus, se bucură și spun: — Vine Sf. Ilie, cu căruța cu mălai — căci bubuind e semn de ploaie, care va face să rodească pământul.

Ne știindu-se clipa când s'a zămislit Mântuitorul Satan n'a pus pe urmele lui pe Duhul răului ca să-l însoțească toată viața, așa că nu a știut că e zămislit din Duhul Sfânt, ci a prins de veste abia când s'a născut, atuncea când era înconjurat de cetele ingerești, ca un adevărat fiu al lui Dumnezeu și când Regii Magi au venit să i se închine dar era prea târziu.

Marele dușman, nu a încetat a sfătui pe Irod să-l omoare și apoi prin ingerii săi a îndărjit poporul Iudeu să-l răstignească.

Când l-au răstignit pe Mântuitorul și sufletul său dumnezeesc a eșit din corp, soarele și-a ascuns fața în întuneric, pământul s'a cutremurat și catapeteasma bisericii s'a dărâmat.

Din mormânt, Mântuitorul intrupat întru puterea Tatălui Său, a scoborât în prăpastia cea de sub pământ a Iadului, zdrobindu-i zăvoarele și izbăvind seminția lui Adam din chinurile veșnice, pironind pe Satan sub prăvala stîncilor Iadului zdrobit, lăsându-i doar suflarea de foc, pentru a înfierbănta cazanele muncilor, pentru cei care vor călea porunca învățăturilor sale dată prin Evanghelie.

Prin aceasta, Dumnezeu și-a ținut făgăduiala dată celor dintăi oameni.

Când s'a botezat Mântuitorul de la Ioan Botezătorul, Duhul Sfânt s'a arătat deasupra în cerul descis, sub forma chipului de porumbel și acesta a fost semnul dumnezeirii, că un inger al Cerului, se va cobori asupra celor ce se vor boteza și vor fi următorii învățăturilor Sf. Evangheliei.

Acest inger, duh nevăzut, urmărește pe om începând de la botez și până la moarte, ținându-i răbojul faptelor bune și muștrându-l când după îndemnul duhului celui necurat, a făcut fapte rele.

Fiecare creștin are în preajma sa pe ingerul binelui și al răului, unul de-a dreapta și altul de-a stînga. De aceea

Husserl prezentat de Camil Petrescu

(Urmare din pag. 1-a)

necesar celor din urmă — am spune că legătura dintre „cer și pământ” nu este ruptă definitiv. Elementul universal de **intentionalitate**, de care pomenea **Brentano**, este reluat de Husserl și propus să întemeieze întreaga dinamică a relației transcendență-imanență.

Fenomenologia fiind știința semnificațiilor pure — gândirea nu este altceva decât „o trăire care constituie un sens”. În orice expresie logică trebuie să recunoaștem date multiple: datul fizic, trăirea psihică, cu fluxul intențional. Distincția între actul de a comunica (was er kundigt) și între acela de a semnifica (was er bedeutet) ni se pare că se aplică în ordine: științelor factice și științelor eidetice — deși Husserl nu precizează nicăiri acest lucru.

Actul de a semnifica poate fi privit, genetic, în două faze: actul **simplei semnificații**, care pune doar intențional ceva și actul care realizează intenția. Analiza legilor apriorice ale semnificațiilor o face Husserl cu o putere de profunzime și de originalitate pe care nu ne îngăduim să o prezentăm aici.

Ajungem cu aceasta la „conținutul” intrinsec, implicit, al logicei, numit de Husserl, „obiectitate” pentru a se deosebi de obiectele reale. Aceste conținuturi ideal intenționale formează, ca să le numim cu un termen care desigur este impropriu — elementul activ și original al eului cogitativ, în stare să orienteze, dinamic și necesar către **obiectivitatea** externă. Poate că ar trebui să vorbim acum despre ceacea s'a numit „intuiționismul husserlian” cu privire la **formele și intuiția categorială**. Spațiul mărginit nu ne îngăduie însă. Nu putem prezenta nici măcar relația **noesă-noemă**, definitoare a **planului noematic-perceptiv**, și care este de o importanță principală în concepția lui Husserl. În mod superficial și nemotivat, suntem nevoiți să afirmăm că întregul fenomen, transcendența însăși, este pătrunsă, în filozofia fenomenologică, de legea **intentionalității** fi-rești, necesare și universale. Elementul ideal intențional avea să întemeieze acel subiectivism transcendențial atât de

se spune că nu e bine să te uiți înapoi prin stînga, căci duhul rău îți dă nălciri de spaima, ci totdeauna prin partea dreaptă.

Când creștinul moare, amândoi acești ingeri nevăzuți, îi însoțesc sufletul pe calea celor douăzeci și patru de vămi ale văzduhului, care sunt rânduite pe drumul pe care l-a urmat Luțifer când a căzut. Dracii, care s'au oprit acolo pe scara căderii cea dintru început, sunt aceia care străjuiesc aceste vămi.

La prima vămă, sufletul va să plătească trecerea — și de aceia e obiceiul la noi să se pună în mîna mortului un ban. La celelalte vămi, ingerul răului atarnă în cumpănă faptele rele, iar cel bun pe cele bune. Dacă cumpăna se pleacă în partea unde e răul, sufletul e aruncat de acolo în muncile Iadului, iar cine răsește prin toate aceste vămi, intră în Raiul lui Dumnezeu, iar ingerul binelui e radios de fericire, iar dracii se încera în parte de răutate că le-a scăpat un suflet. Și câte încercări nu fac încornorații să frângă tragerea cumpenii în spre partea lor, că se agață de ea cu cărlige pe dedesupt, și unul de coada altuia, spânzurându-se, că doară va cînti cumpăna spre Iad. Dar e așa de mare greutatea faptei bune, că ori câte greutateți ar agața dincolo, nu o pot cînti.

Deși Dumnezeu, ne-a dat nouă creștinilor taina Sf. Botz, care ne curată de păcate, inger păzitor și îndemnător la fapte bune, precum și învățăturile cele nestimate ale Evangheliei, omul mai are o meteahnă de la zidirea lui cea de la început.

Luat după faptele lui e un veșnic nemulțumit, dacă nu chiar un revoltat. Se pare că balele necuratului scuipate în capul său încă înainte de a fi chemat la viață, nu-l lasă în pace nici prin urmașii săi de azi. Omul niciodată nu e mulțumit de el.

Dacă și-a adunat bogăție mai multă — peste orice măsură — decât îi trebuie, tot mai multă vrea să adune și moare trudindu-se fără răgaz.

Dacă a ajuns la mîrire și înaltă cin-stire, tot mai mare și mai sus vrea să fie.

O nemărginită trufie ca și o nemărginită nemulțumire, biciuiesc necontentii pe om și nu-l lasă ca să se simtă o clipă fericit. E pața necuratului, din creerii săi, care se întinde și îi întunecă mîntea, întrecînd orice măsură.

Această pată se luminează și se șterge, numai prin citirea și adăncirea învățăturii Sfințelor Evanghelii și Scripturii. Odată ștearsă și luminată de dumnezeieștile învățături, nimic nu o va mai putea umbri în vece, iar omul va gusta din dulceața înțelepciunii ziditorului său.

particular lui Husserl deși este explicat de întreaga școală neocriticistă: drept completare a subiectivismului kantian. Vecinătățile psihologicismului sunt însă încă operante la Kant, în geneza reprezentării lumii. „Quidditatea realității fenomenale, Husserl o lămurește cu oarecare aproximație: „Într'un anumit mod și cu prudență în folosirea termenilor, se poate spune: toate unitățile reale sunt **unități ale sensului**”. Cunoșcînd acum concepția **eului logic pur** husserlian vom înțelege distincția pe care o pretinde el între acest **ego și eul realității ca suflet omenesc**. Din pricină că acesta din urmă în mod eronat a fost atribuit că interpretează pe **Cogito** al lui Descartes, de aici toată greșala pre-kantienilor și pe care Kant însuși nu o înlăturase în prezentarea specificului transcendențial. Revenind la **eul logic pur** trebuie să afirmăm că „adevărul sens existențial al „sufletului” (ca exterioritate) este de a fi un **pol intențional** al experienței în sînul interiorității pure a lui ego”... (Vd. Camil Petrescu op. cit. pg. 51).

În sensul lui **ego pur**, se înțelege că subiectivitatea transcendențială husserliană nu mai poate fi tot una cu subiectivitatea psihologică antropologică. Nu ne putem îngădui nici un comentariu personal asupra fenomenologiei. Ni se pare totuși o observație firească ceea ce Husserl este tot atât de „modern” ca Bergson, că **ontologia etică** fenomenologică promovează într'adevăr o filozofie „a calității”, iar teoria timpului calitativ (durata) și întreg psihologicismul bergsonian cecad într'o poziție minoră în fața viziunii fenomenologice, și comparativ cu aceasta, sunt virtuozose eseuri, mai mult literare de cât de gândire. Este meritul considerabil al d-lui Camil Petrescu de a fi a-tras serios atenția asupra personalității filosofului german — iar lucrarea d-sale despre Husserl, pe care am folosit-o, ne-a actualizat convingerea că gândirea românească datorează acestui spirit viu și de nebanuie adăncimii aperceptive — tot atât cât istoria noastră literară.



București

TEATRUL NAȚIONAL: SUFERINȚELE TÂNĂRULUI WERTHER, după GOETHE, de MARIETTA SADOVA și LUCIA DEMETRIUS.

Premiera de acum o săptămână s'a putut chema și o surpriză. Suferințele tânărului Werther, transpuse pe scena unui teatru! În primul moment, cunoșcând concepția romanului lui Goethe

CRONICA DRAMATICA

de ficțiuni. Il avem pe Goethe în mijlocul tinereții lui tumultuoase. Tinerețea acestui olimpian, care se poate făli cu renumele celui mai limpede cap al Germaniei. Gânditorul subtil și profund, dar iubitor al vieții, idealistul care nu pregetă de a se vinde satanei pentru a afla tinerețea și fericirea. Fieea agitată, când sdrobă, când învingătoare a marelui Goethe. A lui, și poate tot așa, a unei epoci de poezi filosofice, de senzitivități excesive și de geniali creatori. Epoca în care timiditatea se împletea cu sunetul plin de melodii al artelor frumoase spre a înălța chipul poezilor pe pedestalul dăinuirii peste veac.

Iată ceea ce ar trebui să priceapă orice interpret al suferințelor tânărului Werther înainte de a-l lămuri. Și adăugând un sfârșit gândului: Iată ceea ce au înțeles autoarele cât și actorii piesei dela Național.

În primul rând trebuie să primească laude d-nele Marietta Sadova și Lucia Demetrius.

Concretizând în 9 tablouri, învăluirea de vise și turburări a romanului lui Goethe, au isbutit în chipul cel mai perfect să-i redea, putem zice, o imagine plastică.

În ceea ce privește executarea, sub conducerea înțeleaptă a d-lui Șahighian, s'au desfășurat scene de un adevărat nivel superior.

„Clovnul” a fost o isbândă pentru dumnealui anul acesta. Piesa dela Național este o a doua. Și bine meritată.

O intrare remarcabilă pe scena celei mai înalte instituții de artă dramatică a avut d-nul Emil Botta. Jucând cu înțelegeri și precizii, cu calm (artistic) și pasiune (după cerințele rolului) a însemnat un succes pentru pleiada tinerilor actori din care face parte. Dar în primul rând pentru domnia sa. D-l Botta este un interpret de viitor. Mai multă siguranță în rol care va veni cu timpul și succesul îi este deschis fiindcă are cele mai multe din calitățile cerute.

D-ra Elvira Godeanu a alcătuit o grațioasă apariție, plină de farmec și feminitate, stăpână pe rol și pe persoana sa. Sinceritatea și frăgezimea ingenuă s'au contopit armonios cu jocul, fără a elimina desigur eternul feminin, cel care aduce nota de frăgezime și de adevăr idealizat.

Acestea au fost rolurile principale, pe cari singure le citez. Dece? Fiindcă „Suferințele tânărului Werther” sunt ale lui, numai împreună cu eroina, și nu ale altor personaje. Cei din jur, s'au comportat frumos, rămânând în nota ridicată a piesei. Însă nu puteau decât păstra gradul de încadrare, de aceeași frumusețe ca și orice decor. Pentru ei pot spune: Demn de luare aminte curățenia și îngrijirea rolului. Răvna deșă spre reușita reprezentației.

O piesă bine pusă la punct. Jucată cu măiestrie. Autoarele precum și interpreții au răspuns așteptărilor.

VICTOR POPESCU

Iași

TEATRUL NAȚIONAL: „BALHAZAR”, COMEDIE DE L. MARCHAND.

O amuzantă comedie și-a făcut săptămâna trecută apariția pe scena Naționalului ieșean. Lumea vrea ca o comedie să fie „comedie”, și, dacă nu râde la ea, pleacă acrită acasă și plestemă piesă și artiști. Trebuie să recunoaștem că la „Balthazar” s'a răs. Nu e vorba de râsul intern, intelectual, exteriorizat doar prin zâmbet, ci de râsul de „caraghios”, cu gura până la urechi.

Scenele hazii, replicile anapoda și mai ales situațiile comice (a care spectatorul „știe” și actorul „nu știe”, se găsesc cu prisosință în „Balthazar”).

Acest lucru ar putea constitui o scădere în ochii multora cari vin la teatru pentru lucruri mai fine și mai subtile.

Viața e comică în multe aspecte. Aducere a comicului pe scenă e un lucru natural, dar condiția este ca ea să nu tindă a deveni lipsită de bun simț, cu alte cuvinte: vulgară.

Situațiile hilariante și grotescul chiar, plac (toți o știu, puțini o afirmă) dar trebuie ținut seamă și de gustul celor puțini, și în spirit sau în special pentru spirit. Din acest punct de vedere ni se pare că dacă nu a fost în intenția autorului, totuși comedia, jucată așa cum a fost jucată, a alunecat spre vulgar.

S'a jucat prea mult pentru galerie. S'a căutat efect ușor și cftin. Și s'a avut.

lay, Harry Baur și ceilalți. Năvala aceasta de filme a compromis — bine înțeles — prestigiul filmului francez. Și pentru aceasta vinovat e numai publicul care cerea mereu filme franțuzești. În timpul acesta cinematograful Select a prezentat: „Extraordinarul Mister Ruggles” cu Charles Laughton. La foarte puțini a plăcut.

Mulți mi-au spus că de mult n'au văzut o meștie mai mare ca aceasta. Și totuși filmul nu era decât un început — de mai bună calitate, însă — al actualilor „filme nebune”. Tot așa a trecut neobservat un film delicios la Corso: „Umbra misterioasă” cu William Powell și Mirna Loy. Acest film nu-i lipsea nimic — nici măcar căinele Asto — din arsenalul filmelor polițiste de „nouă factură”. A fost nevoe ca cinematografele de „gomă” să aducă filme ca „Extravaganțul Mister Deeds”, „Nick, gentleman detectiv” și altele, pentru ca spectatorul nostru să îndrăgească filmul american. Dar totuși l-a îndrăgit prea mult. Orice ineptie venită de peste ocean, e o socotește colosală. Însă nivelul scăzut al ultimelor filme americane privește o nouă „cădere” a unui idol. Mă întreb ce cine vor fi înlocuite atunci filmele americane. Poate ce cele japoneze. Fiindcă filmele rusești — slavă Ție, Doamne, — nu au prins.

INDICIILOR PENTRU SPECTATOR

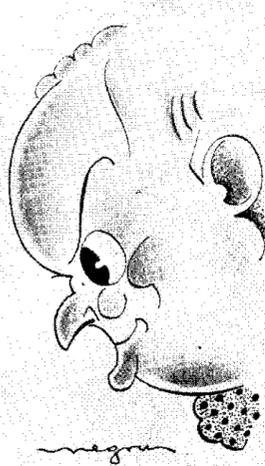
Cinema Scala: Robin Hood. Culoarea dă un farmec în plus acestui film cu atmosferă de basm. Desele lupte și jocul lui Errol Flynn ne-au amintit vechile filme cu Douglas Fairbanks. Și aceasta nu poate fi decât un mare merit.

Cinema Carlton: Pepe le Moko, găsim în acest film ca în mai toate filmele franceze, mai multă viață decât în cele americane. Jocul bărbatilor (Jean Gabin, Lucieas Grindoux și Gabriel Gabrio) e mult superior jocului vedetei feminine (Mireille Balin). Vom reveni asupra filmului cu ocazia versiunii americane, care se anunță pentru curând.

TRAIAN LALESCU

Acțiunea e simplă, desfășurată în același decor dealungul celor trei acte și învârtită toată în jurul miraculosului personaj: Balthazar.

E miliardar, rege nelcoronat al cuprului (ca la Chicago!), destul de tânăr și excenetric. E mai degrabă tip de fecior de bancher



Miluță Gheorghiu

american, decât francez. Francezul bogat e altfel...

Acțiune, acțiune și iar acțiune. Reușește prin temperamentul său să schimbe pașnic și liniștită viața a unor burghezi ce-și făceau vilegiatura pe coasta Breteniei. Zdruncină tot: concepții, obiceiuri, idei, idealuri...

Totul se schimbă radical, dela o extremă la alta, dela un pol la celălalt. Și asta numai în două-trei zile!!

TANIA

(Urmare din pag. 54)

după cum și aici a fost la fel. Soția d-tale i-a aținut calea.

Orlin pierdu ultimele cuvinte. Fără pâlărie, sub lovitura primelor picuri ivite, se aruncă într-o mașină și veni acasă.

Planul incolți. Și, de aceea el și revolverul așteaptă să-și îndeplinească menirea soartei.

Se aude soneria. Un tremurat melodios parcurge casa. Pe urmă, liniște. Și apare Tania.

Vesală, sărind într'un picior, ca în timpurile luni de miere, vine să se răzgăie în brațele lui.

Scumpă, scumpă! Și, tare iubitoare pare. Alexi sfărâmă boabele lacrimilor cu pumnul apăsat puternic.

— A! Știi?! Bine! Credeai că voi sta zile și nopți numai singură-singurică? s'a găsit și pentru mine cineva să-mi țină de urât.

Aceste cuvinte izbîră în orgoliul lui și își dădu seama că femeia își bate joc și de el și de casa lui.

— Atunci, pieri, nenorocito! Sună teatral, din obișnuință, tonul lui, dar diavolul acela mic și negru, de câteva ori scoase limbă roșie, ascuțită și Tania căzu jos, fără să apuce să țipe sau să geamă.

Căderea ei, parcă, îi luase o greutate. Nu regretă și simți o sete tot mai puternică de răzbunare. Fără s'o privească ieși și îndreaptă o mașină spre locuința amantului.

— Caut pe Domnul Raymond Larie.

— Pofțiți.

Orlin, cu revolverul în buzunar, pășește după servitoare. Intră într'un birou. Un bătrân paralizat, fără pic de vlagă în ochi, întreabă cu o voce, cât șoaptă:

— Ce doriți?

— Caut pe Raymond Larie.

— Eu sunt.

— Nu se poate! E greșeală! Nu poți fi d-ta Raymond!

— Eu sunt! Acum știu! — D-ta ești Alexi Orlin. Scumpi copii, cât de frumoasă e viața și voi vă bateți joc de ea! Amantul acela Raymond nu există. A fost acum cincizeci de ani.

Brusc, primesc vestea, dela un savant, că Balthazar e nebun, asemănătoare la efect cu un duș rece. Ei caută să-l evite. Cât pe ce să fie internat printre nebuni, Balthazar reușește până la sfârșit să interneze, chiar pe savant! Și asta în două-trei minute!!

Această notă se cunoaște că este făcută pentru desnodământ și pare în consecință forțată.

Trepidantul, teribil de activul și mereu grăbitul Balthazar rămâne bun până la sfârșit. După ce pune la punct situația și arată clar greșeala făcută de familia Philip, se întoarce și jovial invită pe toți, la un dejun, după ce înaintea de două minute era să fie internat într'un ospiciu...

Nu credem a greși când spunem că d. Miluță Gheorghiu a exagerat intrucâtva rolul lui Balthazar, aducând o notă de atac prea evident la adresa marilor industriași cu gusturi excentrice și fantezii de vedetă de cinema.

D-sa a făcut să strălucească o vervă scânteietoare alături de febra de american și judecata sigură, rapidă și convingătoare.

Jocul de scenă, parcă anume pnctru galerie, a făcut ca d. Miluță Gheorghiu, alături de d. Nicolae Meicu, să obțină un rapid succes.

În rolul său, d. N. Meicu interpretat pe Philip, nu numai că a creat scenele cele mai reușite, dar a jucat cu o convingere și un entuziasm ce a lăsat o impresie foarte favorabilă.

Remarcăm cu plăcere faptul că s'a afirmat ca un comic de prim plan.

D-ra Margareta Baciu în rolul tinerei și drăguței soții a lui Philip și-a jucat în notă rolul, atât de plin de tentații și de asidui admiratori.

Autotul dramatic Stanislas Boutrot, rol jucat de D. Dimitrie Hagiac, îi face o curte din ce în ce mai insistantă. Nu a căzut încă, dar suntem siguri că va cădea.

Înainte de a termina, trebuie să semnalez că traducerea a lăsat mult de dorit. Într'un loc Balthazar, privind un castel pe care vroia să-l cumpere, întreabă cui aparține acest „bastiment”! (în franceză „bâtiment”).

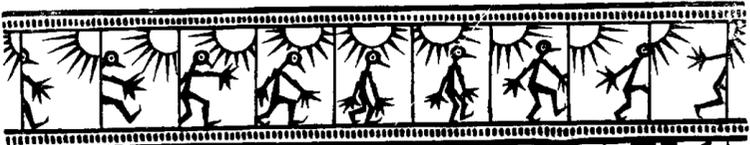
MIRCEA I. ZAHARIA



Emil Botta și Elvira Godeanu

ne vine greu să pricepem cum o lucrare a pasiunii pure, a sensibilității exagerate, a subiectivismului excesiv, ar putea fi interpretată de actori.

Suferințele tânărului Werther! Aci nu avem decât frământare sufletească. Visuri și romantism. Iluziile unui secol



CRONICA CINEMATOGRAFICA

Zilele trecute a trebuit să ascult un sfert de ceas imputări pe cari mi le-a făcut o persoană cunoscută în privința uneia din cronicile mele. Nu putea admite prietenul meu acele câteva cuvinte, pe cari el le numea insulte, despre filmul „Leopardul Suzanei”. Vina mea era aceea că aș fi trecut acest film printre cele neserioase. Se poate ca eu să nu fi avut dreptate și „Leopardul Suzanei” să fi fost un film serios — prietenul l-a numit chiar: „un minunat film psihologic. Dar un lucru pe care nu-l admit este calificativul de „gomos” pe care mi l-a dat prietenul fiindcă de obicei nu-mi plac filmele americane așa zise nebune. În alte cronicile voiu arăta toate defectele pe care le găsesc acestor filme. Până atunci țin să insist puțin asupra cuvântului „gomă”.



Errol Flynn și Olivia de Havilland într'o scenă din filmul AVENTURILE lui ROBIN HOOD.

Și pentru aceasta trebuie să mă înapoiez cu gândul la începuturile filmului sonor, când producătorii erau în căutarea unei „formule ferice”. În vremea aceea s'a prezentat filmul german „Două inimi într'un vals”. Trebuie să-l mai țineți minte. Era un surâs ce se zărea în melodia unui vals. Publicul a fost încântat. Și avea și de ce. Dar nenorocirea a fost că s'a strigat prea tare: „Trăiască opereta germană”. Fiindcă au început să curgă pe capul spectatorului operete din astea. Veneau filme în care vedetele erau doar tineri spălăciți sau primadone oxigenate. Erau, poate, per-

de atracție. Oricine vroia să facă „gomă” — iată unde intervine cuvântul acesta nu prea românesc — mergea la Aro. Iar filmele care se prezentau acolo nu puteau fi decât bune. A doua premieră a cinematografului Aro a fost un film cu Ruși de operetă și cu un Harry Baur cu barbă, care nu se putea compara cu cel din primele lui filme. Totuși, fiindcă filmul era prezentat de „Aro” publicul a fost încântat. Și a început să ne vină de peste hotare o nouă serie de filme: cele franceze. Publicul era mulțumit și se ducea să-l vadă pe Victor Francon, Caby Mor-

UNIVERSUL LITERAR

TARIF DE PUBLICITATE
LINIA CORP 5

Dela 10—1000 linii	Lei	7
Dela 1000 linii în sus		6
Anunțurile colecțiilor de loterii		8
Bilanțuri, convocări, notificări etc.		15
Știri artistice, judiciare, școlare		10
Inf. comerciale minimum 5 linii		12
Inf. financiare minimum 5 linii		12
Inf. colecții de loterii		10
Inf. loterii de Stat		10
Anunțuri dela industrii de Stat 1 pag.		15000
Anunțuri comerciale 1 pag.		15000
Anunțuri financiare asigurări 1 pag.		20000

Pe I. Valerian, directorul „Vieții Literare“, nu-l poți închipui, oricâtă imaginație ai avea, decât căpitan.

I. Valerian n'a fost desigur niciodată sublocotenent sau locotenent.

El a fost și rămâne căpitan — don' căpitan Valerian — chiar dacă nu mai circulă acum cu sabia la centiron și e nu știu ce pe la străjeri.

Oricum și-ar potriveți pălăria pe cap, ea seamănă tot cu un chipiu, oricum ar călea pe stradă el par'că tot la cazarmă gonește să nu-l prindă superiorul că nu e prezent la apel.

Incolo, azima lui Dumnezeu. Rupe francu' dela buzunar și-l împarte cu Vasile Damaschin, cu Bogdan Amaru, cu Ieronim Șerbu, sau cu orice zdrăngănit de rime.

N'am nici eu. Mi-a micșorat leafa dela minister și trebui să plătesc mâine la tipografie, că altfel...

De două ori pe săptămână căpitanul apare în ușa automatului.

Cum nasturii uniformei lui par'că poruncesc: drepti, pe două rânduri! — barzii iau poziția cu călcăiele lipite și palmele pe câte-o vipușcă imaginară.

— Drepti!

După ce compania reintră în civilitate întrebarea e generală:

— Când apare „Viața“?

Și răspunsul e acela de atâția ani.

— A, e subț tipar. Chiar acum vin dela tipografie. Toată ziua corecturi. Toată ziua balamuc pe cap. Nu pot să mă ocup serios. Și serviciul ăsta al meu, mă obosește. Imi ia mult timp. Trebuie să termin cu el, ori el ori revista. Trebuie neapărat să termin...

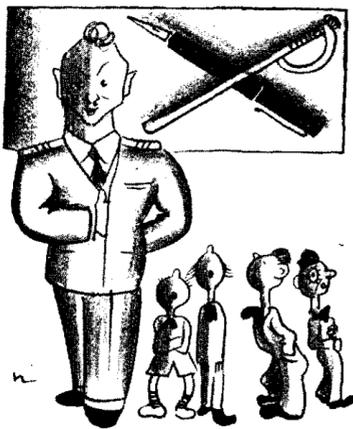
— Poezia mea ai publicat-o? — se agită unul.

— Esedul despre Camil a intrat în numărul ăsta? — îl apucă altul de rever.

— Nuvela mea? De șase luni imi tot spui că apare și nu văd nimic.

— Ai grijă de articol, îl trage de mână V. Damaskin. Știi, acolo în rândul al treilea...

— Domnule Valerian! Domnule Valerian! cu mine ce faci? Vino mâine la regiment de pune un cuvânt că m'au snotit la instrucție și vezi să-mi dea și câteva zile permisie.



Căpitanul I. Valerian a fost tatăl poezilor și publicistilor subț arme. La recrutări, la manevre, la reforme, cine era întâiu? Maestrul Valerian cu câte un poet gol și uscat de mână.

REPUBLICA PEȘCUITORILOR PE ȘTELE

Viața de veselie și tristeți a scriitorului român

III

de NEAGU RADULESCU

— Nepotă-miu. E debil și scriitor. Mai târziu, de atâtea intervenții, căpitanul n'a mai avut nici o trecere și sarcina de-a salva poezi să nu-și stâlcească degetele dela picioare cu patul armei, a luat-o maiorul Octav Dessila și în ultimă instanță don' general Manolache. Unul și unul. Oamenii de suflet și cu sabie. Să le iei poza și s'o ții acasă în ramă poleită lângă rude.

La început căpitanul I. Valerian a lerga pe străzi cu o mașină.

Paf, paf, paf.

Vagu, vugu, vaguuuuu!

— Dă-mi repede o poezie că e „Viața Literară“ subț tipar.

Vagu, vugu, vaguuuuu!

— Scrie-mi repede un eseu că imi trebuie pentru pagina întâi. Apare mâine „Viața Literară“.

Hărrrr! Hărrrr! Zdrang!

Câte odată se mai strica vechitura de motor și atunci directorul îi dădea drumul din cușcă lui Ghiță Preda, un ăla negricios și cu nasul ca o clantă de ușa veche. Și unde își umfla Preda plămâni și unde își dădea drumul la vale pe străzi, haiducește, că într'o oră strângea toate poeziile de prin oraș și din tot județul Ilfov, ba se mai întorcea la tipografie și cu o liotă de poezi după el.

— Veniți diseară la cenaclu? — îi invită căpitanul.

Seara, la tipografia „Vieții literare“ după Călărași, în jurul unei sobote de tuci se desmorțeau, V. Damaskin, Horia Roman, Traian Mateescu, C. L. Vâlceanu, Al. Sahia, Eugen Ionescu, Jebeleanu și alții.

Pe urmă căpitanul a vândut mașina să scoată un număr dublu din revistă și a început să circule pe calea Victoriei în marș forțat ca la „21 Infanterie“ într'o mână cu mânuși de ață și în ailaltă cu teancul de manuscrise.

Cenacluul a suferit și el cu fiecare Sfânt Dumitru, sau mai des câte-o schimbare de domiciliu până când a ajuns în nori, la etajul al cincilea, pe Sărindar.

Din poezii de altădată nu mai dă nimeni pe colo. Ghiță Preda nu mai aleargă după manuscrise, V. Damaschin s'a lăsat de poezii și e gazetar politic, Al. Sahia s'a logodit într'o dimineață cu cerul, Horia Roman după ce a scris cinci poeme și-a tăiat aripile inspirației. Numai Grigorița Malciu a rămas credincioasă revistei și cenacluului. (Grigorița Malciu e o domnișoară cu păr de zulf — un fel de ordonanță poetică a lui Valerian — care câteodată stihuieste și ea ca Veronica Micle).

RAHAT ȘI APĂ RECE

Din cuibul ăsta al „Vieții Literare“ și-au luat sborul rând pe rând toți bra-

beții și toate rândunicile literaturii tinere.

În fiecare Vineri la al cincilea etaj, pe Sărindar, între patru pereți tapetați cu desenele și coperțile romanului „Carra-Su“, își fac apariția cei mai proaspeți barzi căci „Viața Literară“ e un fel de școală primară a poezilor. Ai sau n'ai talent „domnu“ te curajează.

— Bine domnule Valerian, ce naiba, publici toți debutanții?

— Lasă dragă — dovedește căpitanul

multă strategie administrativă

— uite, Popovici Cerezeanu

ăsta, e din Banat. Uite, mo-

canul ăsta Vlăicu Bărna e din

Trei Scaune, comuna Vaca.

Alți cetitori.

Pericle Martinescu e din Do-

brogea, careva-

săzică toată

Medgidia și Bez-

zargicul citește

„Viața Literară“. E un sis-

tem drag pe

care dacă îl

continui trei,

patru ani am

țara la picioa-

re. Douăzeci,

treizeci de mii

de foi tiraj.

Așa fiind, Vinerea, aspiranții la glorie

literară — fiindcă nu există nici un bec

— urcă deabușilea scările celor cinci

etaje cari duc la „Viața Literară“.

Într'ă Vargiu Carianopol cu obraji

subți, Teodor Scarlat văxuit proaspăt

pe smoala obrazului, Bogdan Amaru

înghețat, Ieronim Șerbu fără nicio for-

mă ca un piron, Dan Petrașincu in-

cruntat ca și când ar spune — priviți-

mă pe Dostoievski — elevul Const.

Virgil Gheorghiu elev clasa VII Liceul

Militar Chișinău, feciorelnic în priviri

— să trăiești don' căpitan! m'au dat afară

dela școală că făceam poezii și umblam

cu o mușcată la butonieră! — Al. Ro-

bot împiedicându-se în limbă ca un

sontorog, Vlăicu Bărna simțindu-se

prost în pantalonii orașenești și miro-

sind a oaie și ultimul Pericle Marti-

nescu.

Cum nu sunt decât patru scaune,

poezii și le împart dedesubt cum pot.

Și calvarul începe.

Scoate Dan Petrașincu o nu-

velă de trei ceasuri din buzunar,

iar pe lângă ușa Pericle Marti-

nescu numără filele unui ma-

nuscris.

— Hait! citește și Pericle

Martinescu! — se înfige până

în plăsele cuțitului groazei în

poezi.

Dar după jumătate din lectu-

ra lui Petrașincu, căpitanul asu-

dat se dovedește o amabilă și

cruțătoare gazdă.

—

—

—

—

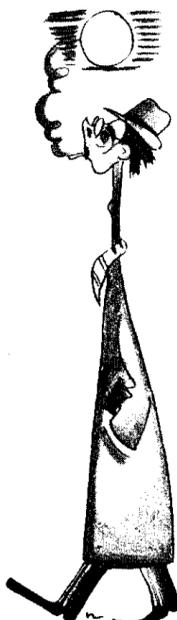
—

—

—

—

—



George D. Dumitrescu

ȚUȚĂRUL MAESTRULUI

Ca să ajungi scriitor de talent și să se ocupe revistele literare de tine, nu este însă suficient să scrii, să devii un fel de vardist pe lângă ușile automatului sau ale Capșei, să te duci Dumitru după amiază și să moșăi la cenacluul lui Lovinescu, să te bați pentru o bucăciță de rahat la etajul al cincilea pe Sărindar sau să te publice „Viața Literară“.

Trebuie să-ți alegi neapărat un maestru. Într'un Țimbaj mai sportiv, să devii chibitului cuiva sau cum se spune la cafenea să devii țuțărul unui maestru. Al lui Crevedia, al lui Radu Bourreanu, al lui C. Fântăneru, al lui Doru Dumitrescu. Al oricui. Numai să te târască după el prin cafenele, să-ți recomande scriitorii, să te introducă, să-ți faci relații.

— Du-te de-mi ia niște țigări — și tu te duci.

— Sboară cu manuscrisul ăsta la ziar — și tu sbori.

— Scrie ici să-ți dicteze o notă — și tu îți suflă măneca și apuci tocul.

Salahur cu ziua și cu noaptea pentru un șvarț la patru zile odată.

Dar nu aștepti mult, că în curând te formezi și tu. Ai învățat toate surupăriile, cunoști toți scriitorii și ei pe line la fel. Apoi nu-ți mai e frică să intri singur la cafenea. Acum îi dai cu titla



Eug. Jebeleanu

maestrului tău și-l injuri. Pe stradă, în gazetă, oriunde.

Ai ajuns.

Nu mai urci scările la Lovinescu și

Valerian, îți ridici vocea cu două tonuri, fumezi numai țigări „Camel“ și

târâști și tu după tine găfâind, asudat un țuțăr.

Țuțărul maestrului!

Tipologie literară

((Urmare din pag. 1-a))

nală a vremii ca să-și cumpere astfel o protecție nouă, fiind pus în mișcare de un suflu demonic.

Cum viața lui se înfiripă ca a mucigăului pe descoperirea altei vieți, Dinu Păturică semnifică un alt tipar omenească, ca și Scatiu, dar cu totul deosebit de acela al orgoliosilor Sorel, Pietraru și Aspru, deși e lipit de al lor.

Față de aceștia din urmă, deosebirea lui Păturică este de epocă, de mediu istoric; iar față de Scatiu este numai de mediu social. Căci boerul Murguleț, victima lui Scatiu, locuia la moșie, adică la țară, pe câtă vreme fanariotul Tuzluc — în București. Mediul orașenească lasă în josnicie o scară necunoscută lui Scatiu, pe care Păturică urcă și mai ales coboară cu înfărmă dexteritate.

Dar unde am mai întâlnit totuși un astfel de erou al turpitudinii? Forța lui de agent al degradării materiei și suflului în același timp, ne este cunoscută parcă și dintr'o altă reîncarnare, mai de curând.

Pirgu, Gore Pirgu, stărpitura morală din Craii de Curtea-Veche ai lui Matei Caragiale, iasma putreziciunii și fatalitatea Crailor, el este reîncarnarea lui Păturică.

Ca și acesta, Gore parazitează murdăria viciului unei societăți în declin. În abjecțiunea spiritului, nimeni de nicăieri nu e să-l întreacă. Propagator și pârtaș al viciului, bețivan de miezul nopții, de șleahță și tavernă, ocrotitor al lepădăturilor de ambe-sexe, mijlocitor pervers între oameni și câini, mușțat a boerilor decrepiți — Arnotenii — crainic hidos înșfășit al morții nefirești, Gore Pirgu — instărit pe lângă jocul de cărți din casa Arnotenilor — are și aspirații politice.

El însă nu moare la ocnă, așa cum a vrut bunul Filimon, să se sfârșească ispășitor scleratul său; nu moare acolo, pentru că desigur Matei Caragiale nu-i dă pas să se ridice la ranguri publice; dar nu moare în nici un fel, pentru că așa trebuie, să nu moară, ca să exprime simbolic permanența tipului demonic, care nu pierie niciodată, chiar dacă sumbrele exemplare ce-l ilustrează au uneori asemenea accidente.

Pocitanie morală devine vioace numai noaptea și în orice

mediu lovit de o fatalitate oarecare. Mai cu seamă în locuința, dărăpănată ca și suflulele ce adăpostește, a Arnotenilor, Pirgu se înveselește dintr'odată, atingând, în euforia pe care i-o dă privelește de decrepitudinii unanime, un fel de jubilație satanică. Nu este această casă, privită de dinăuntru, ospiciu, hrubă, bordel și spital la un loc?

Atâta cumul de viciu, sminteală și boală, nu găsim nici în cele mai cumplite pagini ale lui Dostoevski, deși către acesta ni se îndreaptă gândul, închizând Craii de Curtea-Veche.

Cu atât mai mult ne gândim la lumea romancierului rus, cu cât Pirgu manifestează în același timp nu știu ce slăbiciuni pentru icoanele vechi. E ca atâția din eroii și eroinile romanului rusesc, din a căror cădere se ridică din când în când câte o aspirație idealistă; e ca Nastasia Alexandrovna, din Iđitoul, care în destrăbălare nu-și pierde puțința să vibreze la curăția inimii unui Mușkin; dar e mai ales ca groaznicul Lebedeff, slugarnicul, interesantul, intrigantul, profitorul, imoralul, care interpretează totuși ascunsele simboluri ale Apocalipsului.

Decă un Rogojin are câteva sute de ruble, Lebedeff este omul lui; dacă prințul Mușkin moștenește pe neașteptate o sumă de bani, Lebedeff părăsește pe Rogojin, devenind pe loc căpușa velulail; știe tot, până și patimile fiecei viciu pe care le înlesnește diabolic, fiind un înțeles mijlocitor între familia Ivolghinilor țarați, și banda de deklași a lui Rogojin, între isteria Nastasiei Alexandrovna și evangheliul blândului Mușkin; pe toți îi adună în casa lui, unde nu se știe bine ce rol sinistru a dat chiar fiecei lui celei mari, în urma decesului mamă-sei. Altfel, în timp ce cu toți alunecă spre pieire, Lebedeff prosperează.

Ceeace îl deosebește în mărșăvie de Pirgu, Păturică și Scatiu nu este atât mediul național, social și istoric cât conștiința pornirii irepresabile „de a face rău oamenilor“, conștiința satanismului propriu.

Gore Pirgu, Tănase Scatiu, Dinu Păturică și Lukian Timofeevici Lebedeff constituiesc una din acele serii omenești, despre care am mai vorbit. Este tiparul omenească turpitudinii, care se află lipit de acela al parvenirii plebeului incult, după cum acesta e vecin la rândul lui cu al celeilalte parveniri — a plebeului cult.

Literatura ca și viața le cunoaște pe toate trei.

VLADIMIR STREINU

Despre scriere și stilou

(Urmare din pag. 1-a)

și purtau călimărele la brâu piatra nu „suferă mult“ ca și scriau cu pană de găscă — și eleganta comodă cu care intelectualul actual aleargă pe hârtie după... viteza stiloului. Dar nu e nici un neajuns aici? Mai ales cîne profesează în învățământ, observă mai propriu lucrurile acestea. Introducerea stilourilor în școli a distrus dintr'odată orice calligrafie! Întrebuintarea acestui instrument ar trebui interzisă cu hotărâre de către Ministerul Instrucțiunii în domeniul școlar. Nu avem slăbiciuni pentru calligrafie, deși este și ea o artă, dar în fond nu e vorba de calligrafie aici! Căci a „scrie“ în piatră, cu dalta, a scrie pe pergament, a scrie cu pană de găscă ori cu tocul tradițional sau cu stiloul, nu înseamnă același lucru: fiecăreia din aceste ocupații îi corespunde altă atitudine spirituală.

Odinioară scriau puțini oameni, scriau în chip concentrat — în stil de maximă — scriau cu răbdare. Scrisul nu era pentru oricine și era ocupație de zile mari, când gândul se învrednicea să stea înfloriat și calm în fața eternității. Odată cu săparea gândului în piatră, se săpa și în adâncimea spiritului; odată cu liniștea de ritual a însemnării și înfloririi literelor, se însemna și sufletul obiectivându-se într'o disciplină care-l cuprindea și instalându-se în vaste luminișuri de sens; odată cu rezistența pe care o opunea piatră, gândul se întorcea asupra lui însuși, căpăta densitate și mister și se concentra până la semn, până la simbol, căci

buie regândit de altul pentru a scoate operă reală.

Mai mult: dacă sunt oameni cari nu mai pot gândi fără a scrie „sunt și alții cari nu mai pot nici vorbi. Astfel asistăm la conferințe pline de prețiozități, dar petice, impotente ca elan oratoric, fiindcă vorbitorii se servesc în tot momentul de hârtiuțe și documente. Cuvântarea adevărată stă însă singură în picioare, fără proptele scripice, după cum gândul mare trăiește singur la înălțimi vulturoști fără păienjenșul literelor. Gândirea ca și vorbirea trebuie să se țină de sine în echilibru, ca o casă. Scrierea e însă ceva orizontal. De aceia a baza gândului și vorba pe scriere, e a le distruge echilibrul, arhitectura. Cine vrea să țină o cuvântare autentică, trebuie să o gândească astfel, în cât să stea singură în picioare, ca o piramidă, fără să se sprijine pe plan scris, iar cine vrea să gândească concentrat și logic, trebu să uite că știe să scrie. Orizontalitatea scrierei amenință gândirea și oratoria mare, fiindcă acestea nu sunt orizontale, ci arhitecturale și dialectice. Deaceia mulți vorbitori nu pot suferi să scrie și mulți gânditori sunt foarte incomodați când trebuie să-și scrie gândurile. Într'un fel, marii vorbitori sunt analfabeți, iar gânditorii recurg uneori la simboluri matematice pentru a scăpa de prolixitatea unidimensională a scrisului. Dacă oamenii n'au fost gânditori, dar au fost mai toți mari oratori pe vremea când nu știau să scrie. E ușor să clădești un sistem pe hârtie. Întrebarea e dacă se țină în echilibru când îl urci în picioare... Căci hârtia sau scrierea fiind orizontale, n'au simțul echilibrului. V. Bănciță